

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Van het Hoofdbestuur. — Steuncomité-Parijs. — West-Indië en de Luchtvaart. — Uit mijn Siameesch Dagboek. — Voor Volkenbond en Vrede. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde — Nagekomen Berichten. — Ingezonden. — Van onze adverteerders. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Met pensioen. — Financieele Berichten. — Mutatiestaat van 9 tot 16 September 1931.

Van het Hoofdbestuur.
Officieele mededeeling.

Nederland te Parijs in 1931.
Gedenkboek van de Nederlandsche Deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling.
Uitgave van de Vereeniging „Oost en West”, ten bate van het Steuncomité Parijs.
Onder Redactie van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., lid van het Hoofdbestuur van „Oost en West”.
Reeds hebben hun medewerking toegezegd de heeren Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, P. A. J. Moojen, K. van der Veer, Dr. L. J. van der Waals, Dr. F. C. Wieder en R. Zuyderhoff.
Het boek zal worden gedrukt op Kunststukpapier en rijk worden geïllustreerd. De prijs zal bedragen f 5.— ingenaaid en f 6.50 in linnen stempelband.

In aansluiting met het vorenstaand worden zij, die foto's of andere afbeeldingen van het inwendige van het oorspronkelijke paviljoen of van verloren gegane voorwerpen onder hunne berusting hebben, uitgenoodigd deze, met bijschrift, te willen toezenden aan den heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., voornoemd, Singel 1, Deventer, opdat daarvan eventueel gebruik gemaakt kan worden bij de samenstelling van het Gedenkboek. Desgewenscht ontvangt men een en ander weder terug.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October 1931 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f 5.— 's jaars) ontvangen gratis het „Kolon. Weekblad” over het laatste kwartaal van dit jaar.

Steuncomité-Parijs.

Den schenkers werd het door „Oost en West” uitgegeven werkje „Onze Overzeesche Gewesten” bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden.

Zij, die dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan even te berichten, opdat de toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen, van de per giro ingekomen gelden van 5 t/m. 11 September.

Den Haag: E. A. P. f 100,—; Mevr. T. G. S. f 3,—; Z.Exc. Mr. J. D. v. K. V. f 100,—; Mr. C. B. N. f 10,—; J. P. H. f 5,—.

Heemstede: Ir. M. A. J. f 2,50; Mevr. A. H. v. H.—de V. f 10,—.

Leiden: Jhr. Mr. W. J. M. v. E. f 10,—.

Assen: L. A. K. f 1,50.

Amsterdam: Mej. M. J. v. D. f 2,50.

Vlaardingen: M. G. W. H. f 25,—.

Deze bedragen vormen een per giro ontvangen som van f 269,50
Reeds verantw. van 30 Juni t/m. 4 September (Zie vorig K.W.) „ 38.375,23
Geen kasgelden.
Verantw. van 30 Juni af (Zie vorig K.W.) „ 2.129,15
Geen storting bij het Agentschap der Ned. Handelsmij. alhier.
Verantw. van 30 Juni af (Zie vorig K.W.) „ 10.883,75

Totaal t/m. 12 Sept. (Giro t/m. 11 Sept.) f 51.657,63

10 Sept. Overgemaakt per giro aan de Nederl. Handelsmij. te Amsterdam, ter crediteering rekening Uitvoerend Comité van de Nederl. deeneming aan de Intern. Kolon. Tentoonst. Parijs 1931 f 38.000,—

10 Sept. Als voren door het Agentschap alhier aan de Nederl. Handelsmij. te Amsterdam „ 10.000,—

„ 48.000,—

Resteert f 3.657,63

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

West-Indië en de Luchtvaart.

Wat de Amerikaanse luchtvaart voor W.-Indië beteekent en uitwerkt tegen Kanadeesch-Britsche belangen in. Wat daartegen gepoogd wordt van Britsche zijde.

Aan een zeer lezenswaard en instructief toestandsbeeld door dr. P. Catz te Amsterdam geschreven in begin Juni over Britsch-W.-Indië in den „Wirtschaftsdienst” van 12 Juni 1931 (Duitsche tegenhanger van den Engelschen „Economist” en van het „Board of Trade Journal” te Londen) zij het navolgende ontleend ter illustratie van en als commentaar op wat het opschrift zegt en dat alleszins waard wordt geacht om in ruimere Nederlandsche kringen bekend te worden gemaakt.

„Sinds het verdrag tusschen Kanada en West-Indië van 1925 en sinds de invoering van een westindische scheepvaartlijn door de Canadian National Steamshipcompany keeren zich de westindische koloniën steeds meer naar den kanadeeschen markt. Op de westindische conferentie van Juni 1930 te Trinidad werd besloten, den handel met Kanada nog intensiver te verzorgen en te verstevigen; voor dat doel werd eene handelsdelegatie gevormd, welke de mogelijkheden van den kanadeeschen markt nauwgezet zoude onderzoeken. Echter zijn het de *Vereenigde Staten*, die nog steeds het *economische leven* in de Karibische zee beheerschen, vooral in de westelijk gelegen koloniën, zooals Jamaica en Honduras en voorts nog in de Bahama's tot Bermuda toe. Zij hebben daar niet alleen het grootste gedeelte van den buitenlandschen handel tot zich getrokken, maar beheerschen ook het bankwezen, het belangrijke toeristenverkeer en het hotelbedrijf. Ook de voor het geheele gebied commercieel zoo waardevolle luchtverbindingen zijn bij uitsluiting niet-Britsch. De Amerikaanse Pan American Airways Ltd. heeft in samenwerking met de geweldige N. Y. R. B. A.-lijn n.l. de verbinding tusschen New York—Rio—Buenos Ayres vormende, door snelle vervolmaking thans een gecompliceerd en goed georganiseerd luchtmet in het leven geroepen, dat de belangrijkste Britsche gebieden insluit en eërlang zal ook eene Fransche luchtlijn eenige eilanden bedienen. Deze gang van zaken moet voor Engeland zonder twijfel een groote belasting, te verstaan als zwaar blok aan het been of hinderpaal voor de verdere ontwikkeling der *commercieele betrekkingen* naar en tusschen de westindische koloniën heeten”.

Bij de lezing in Den Haag in Mei 1931 van de heeren de Vries en Dellaert, havenmeester van Schiphol over hunne studiereis naar West-Indië, speciaal gericht op de bestudeering van de mogelijkheid der schepping eener Nederlandsche luchtlijn tusschen Paramaribo en Willemstad, verklaarde hun inleider, de generaal Snijders, met overholten spijtigheid, dat Nederland in deze „een steek had laten vallen”, of, anders uitgedrukt, de aansluiting

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag

Telefoon 332739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste

eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden • Kuipbaden • Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5167

Leden van „Oost en West”.

Het aangewezen adres voor 1e kwaliteit Melk en Melkproducten is de N.V. Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW” 5443
DEN HAAG: SCHEVENINGEN:
N.W. Buitensingel 50 Wassaarschestr. 127
Telefoon 333855. Telefoon 550363.

Prijs f 135.—. 5 jaar garantie.
Waarom??? zoudt U niet eens komen zien en vergelijken? Het kost U niets, verplicht U nog minder! En wellicht.... bespaart U veel!!
De kleine TORPEDO met de groote prestatie.
AMERICAN TYPEWRITER TRADE
RIJSWIJKSCHEPLEIN 34 en TORENSTRAAT 140
Telefoon 114231. 5582

P. G. C. HAJENIUS
OPGERICHT 1826 5467
AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE
Rokin 92/96 Noordeinde 64
SIGAREN
SIGARETTEN, TABAK

Fa. J. H. van Andel

Huishoudelijke Artikelen.

- Electriche Apparaten - 5432

Electro Vapour Radiatoren, G. E. Koelkasten

Willemsparkweg 30, Tel. 25882, A'dam Z.

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

5132

DOET UW VOORDEEL
EN LAAT PER KILO WASSCHEN

STOOMWASSCHERIJ
N. V. GEBR. SMEELE
HAAGWEG 499-501 — LOOSDUINEN
TELEFOON No. 339214
VRAAGT TARIEVEN

5212

Corsetten voor zware figuren.
Corsetten voor sport.
Elastiek
Corsetten.
Corselets.
Buikbanden.
VRAAGT ONS VAKKUNDIG ADVIES.
MAISON
DE RIDDER
Heerengracht 52a
Den Haag - Telef. 110957

5061

ANTHRACIET

Belgische Anthraciet 30/50 f 2.15 per H.L.
Belgische Anthraciet 20/30 f 2.— per H.L.
Belgische Anthraciet 50/80 f 2.10 per H.L.
Belgische Eierkolen f 1.30 per H.L.
Geklopte Cokes f 0.90 per H.L.
Parel-Cokes f 0.80 per H.L.

Franco thuis met maat. Bestelkantoor
JASPER, Naaldwijkstra. No. 87-89, Den Haag.
Tel. 110782. 5217 Zendt briefkaart.

J. ROMIJN

v. Ravesteijnstr. 166, Den Haag
Telefoon 391077 5171

KOLENHANDEL

Stoom Wasch- en Strijkinrichting
GEZ. VAN DEN BOSCH & Co.
Dirk Hoogenraadstraat 168
(Tegenover het Circus bij het Gevers Deijnotplein)
Telefoon 551172 5614 SCHEVENINGEN

Apeld. Coöp. Fabriek van Melkproducten
(A. C. F. v. M.) 5600
„MARIËNDAAL”
TELEFOON 163 TELEFOON 163

MUZIEKLYCEUM

Dir. S. L. WERTHEIM
DAENDELSSTRAAT 27 — Telefoon 772515
Opleiding voor Amateurs en Vakleerlingen.
SCHOOLGELDEN:
voor elementair onderwijs VIER GULDEN per maand, in klassen van drie leerlingen. Eén uur instrumentaal en één uur kl. theorie per week.
Middenklas. VIJF GULDEN per maand, in klassen van drie leerlingen.
ZES GULDEN VIJFTIG CENT per maand, in klassen van twee leerlingen.
TWAALF GULDEN VIJFTIG CENT per maand voor één uur per week privaates en één uur theorie. 5636
Bewegingskunstklas voor kinderen f 3.50 per maand; voor volwassenen f 4.50 per maand.
Irschrijving dagelijks van 9.30 uur v.m. tot 8 uur n.m. Prospectus gratis op aanvraag, ook per Telefoon 772515.

N.V. SCHMID'S Effecten- en Productenhandel
PLEIN 9, DEN HAAG

Telefoon 112384, b. g. g. 772888. 5639
Directe lijn Amsterdamsche Beurs.
Uitvoering van alle orders in EFFECTEN en PRODUCTEN (Suiker, Katoen, Rubber enz.). — Speciale voorlichtingsdienst Amerikaanse en Indische fondsen. NEW-YORK — LONDEN — CHICAGO — PARIJS
Amsterdamsche Beursverbinding „Mählers Bank, n.v.”
— Heerengracht, Amsterdam. — Anno 1907 —

W. E. DRUCKER

asp. Lid van de Nederlandsche Broederschap van Makelaars.
KOOP EN VERKOOP — HUUR EN VERHUUR
HYPOTHEKEN en ASSURANTIES.
Speciaal gem. Heerenhuizen, Villa's, Appartementen, Kamers, met en zonder pension. 5239
— Huurders en Koopers geen kosten —
SCHEVENINGEN, 187 Nieuwe Parklaan. Tel. 550263.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van
Comestibles en Koloniale Waren
Alle artikelen voor de RIJSTAFEL
Franco bezorging in stad en omstreken 5241
Danckertstr. 43, Den Haag, Tel. 334088-334089

Ik heb honderd-en-een succesvolle zakenleiders gesproken en daarbij was er niet één, die niet 's avonds tevoren zijn werkdag van uur tot uur systematisch had ingedeeld. (Maandblad „Succes”).

Tweemaal per jaar (in Februari en in Augustus) zenden wij, uitsluitend aan particuliere bloemenliefhebbers, gratis onze fraaie, in koper-diepdruk uitgevoerde prijscourant, rijk geïllustreerd met natuurgetrouwe foto's. Deze prachtige en duidelijke handleiding voor het aanleggen en onderhouden van 'n bloementuin ligt ook klaar voor U! Vraagt spoedig Uw exemplaar aan bij:

n.v. L. Stassen Junior
Hillegom - Tel. 2257
Bloembollen - Planten - Zaden
ALLE ARTIKELLEN WORDEN GELEVERD ONDER GARANTIE

PRIJSCOURANT GRATIS

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West” 5055

C. VAN KAMPEN

Behangerij — Stoffeerderij
Verhuizingen 5037
Badhuisweg - APELDOORN

Rusthuis „Henriëtte Hoeve”
WOLFHEZEN

Zomer- en Winterverblijf
mooi gelegen voor rustbeh., herstell. en diëetpatiënten. Ook voor familie met grootere kinderen. Prettig milieu. Centr. verw., w. en k. str. water, badk. Telefoon 7.
Brieven Mevrouw NIPKEN. 5612

INDISCHE JAREN
TELLEN DUBBEL

Deze uitdrukking is maar al te waar! Waarom zoudt U zich bij dit feit zoo maar zonder meer neerleggen en Uw lichamelijke onbekwaamheid met een hartig „soedablah” als iets vanzelfsprekends aanvaarden?

VIRILINE en FERTILINE

verjongingstabletten
zijn er voor U te helpen deze vroegtijdige veroudering met succes te bestrijden.
Samengesteld door den bekenden Berlijnschen geleerde Dr. Rich. Weiss uit zuiver gestandaard, hormonen extracten en ultraviolet bestraalde mineraalvitaminen zorgen zij voor een **algeheele opleving van het menschelijk organisme.**
Te Den Haag bij alle vooraanstaande Apotheken en Drogisten verkrijgbaar. 5166
Vraagt gratis toezending van onze brochure „Verjonging”.

CHEMO-PHARMACIA H.O.
PAUL GABRIËLSTR. 58/60, DEN HAAG

HACO'S
HANDELMAATSCHAPPIJ
PARALLELWEG 46, MAASTRICHT

Een zaak neemt geen bediende aan, om zich het leven te veraangename. Een zaak neemt uitsluitend een werkkraft aan, om haar organisme beter te doen junctioneeren. (Der Organisator).

KAWEE'TJES

ARNHEM

Maatschoenmakerij — Specialiteit in Rij-Kaplaarzen
G. FLIPSE & ZONEN - ARNHEM
KONINGSTRAAT 10 TELEFOON 1483
Magazijn van prima Schoenwerk. 5203
Tevens Reparatie-Inrichting.

VIERHOUTEN

Hotel-Restaurant „SCHEFFEL”
VIERHOUTEN (VELUWE) — Telefoon 17
Zomer- en Winterverblijf. Centrale verwarming. 30 kamers. Groot terras. Grote Boxen-Garage. 5136

HAARLEM

Vleeschhouwerij H. Houtman
Koninginneweg 46 — Haarlem
Het adres voor Indische families. 5113

FIRMA P. v. LOON

De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061

ZUIVERAARS

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierten. 5630

gemist schijnt, of wat wel juist kan heeten zelfs reeds gemist blijkt te hebben. Ik althans geloof, dat dit laatste stellig het geval is en dat de kans voor goed verkeken is voor de ontplooiing van Nederlandsche bekwaamheid, ondernemingsgeest en fut boven en langs de Karibische zee. Maar en gelukkig meen ik ook dit als van niet tragischen aard te moeten beschouwen, waar Nederland op het Oostelijk half-rond drie arbeidsvelden heeft niet alleen binnen twee werelddelen, waar het nog minstens een derde voor goed zal bedienen, al is dit ook slechts door het te raken; men denke aan Afrika en Australië.

Een groote troost kan het voor ons heeten, dat blijkens het bovenstaande ook Engeland door den loop van de ontwikkeling in deze achter het zoo effectieve reuzennet van Uncle Sam is komen te drijven en heeft moeten ondervinden en vaststellen, dat er voor de Britten vrijwel niets meer in aeronautischen zin te visschen valt. Zijn eischen zijn zoo laag geworden, dat het wel blij mag en zal zijn, als de 2500 K.M. lange lijn Trinidad—Puertorico—Bermuda en vandaar voort te zetten rechtstreeks naar Halifax of over New-York naar Montreal, tot stand zoude komen; dat is dus eene lijn slechts langs den uitersten Oostrand van de Karibische zee en voor bijna tweederde over den Atlantischen Oceaan, derhalve deels eene kennelijk geheel oostwaarts verdrongen randlijn, deels eene vrij dure transoceanische lijn, die door de Amerikanen of niet begeerd schijnt te worden, of zooda die de Engelsen ook nog zouden verliezen, indien zij zich, gedachtig aan het redden, wat te redden is, niet nog van deze resteerende mogelijkheid ter elfder ure, dus voor het te laat zou zijn, meester maakten. Daardoor zoude ook de verbinding met het in wezen en in zekeren zin als Britsch territorie te beschouwene Canada metterdaad, zij het ook niet formeel, afgegrensd zijn en o.a. de grootste tarwuitvoerhaven Montreal zoude zeggen: „Gij zijt overbodig” of „ik heb voor u geen emplooi, want ik word door Uncle Sam zoo tot volle tevredenheid bediend, dat ik niet meer te wenschen heb.”

Als reden van het Britsche initiatief voor deze schrale en op zichzelf weinig belovende, Noord-Zuidlijn met geringe, om het zoo te zeggen „tusschenvoeding” — men denke als tegenhanger daarvan aan de lijn Amsterdam—Batavia met de talrijke landingsplaatsen bij steden van groote betekenis en zielental — kan men, en naar het toelikt op alleszins goede gronden, aannemen het volgende: Zooda bekend en dat ook wel geloofwaardig kan heeten, is men in vereenigde Amerikaansch—Fransch—Engelsche actie bezig met de voorbereiding eener lijn van Lissabon over de Azoren en Bermuda naar New-York. Het moet dus voor Engeland in verband daarmee veel waard heeten, om vanaf deze Britsche kolonie, al is het maar een stip, een speldeknoop in de wereldzee, eene Britsche voortzetting te hebben, ter verbinding zuidwaarts met Trinidad en Br. Guyana en noordwaarts over 1350 K.M. rechtstreeks met Halifax of over New-York

met Montreal. Alsdan zou Canada zoowel met Br.-W.-Indië als met Old England verbonden zijn, deels over een Britsche, deels over eene zoo niet Britsche, dan toch in elk geval over eene internationale, maar met Britsche deelneming gedreven lijn. Eene tweede mogelijkheid in de richting van soortgelijke Britsche luchtvaartpolitiek zou de schepping eener Canadeesch-Engelsche lijn tusschen Ierland en Nieuw Foundland zijn, welke over Halifax of Montreal naar Bermuda vrij gemakkelijk zoude kunnen worden voortgezet over de boven aangegeven N.Z.-lijn. Op die wijze zouden de Britsche aspiraties geheel zijn vervuld door het bezit van een Engelsch—Kanadeesch luchtvaartbedrijf van Londen met een winkelhaak over Halifax naar Georgetown, hoofdstad van Br.-Guyana. Maar ook hierin kan voor Engeland, als het althans veel prijs stelt op zekere emancipatie van de Amerikanen, dus als het populair uitgedrukt „op eigen beenen, in plaats van op Amerikaanse stelten”, wenscht te loopen, spoed en voortvarendheid zeer geboden worden geacht, want reeds zijn ook Amerikaanse plannen bekend gemaakt, gericht op het scheppen van eene lijn over de Noorder Atlantic naar Europa over Engeland. Mochten, wat in verband met den snellen vooruitgang der techniek zeer waarschijnlijk is, deze plannen spoedig verwezenlijkt worden, wat althans betreft opzet, financiering, contracten e.d., dan zal Engeland daaraan op zijn best mogen deelnemen, en zooda, dan stellig voor minder dan 50 pct. en zich dus slechts met de rol van lijdelijk deelhebber moeten vergenoegen met een zeer beperkt en weinig effectief recht van medezeggenschap. Daarna zal het altijd nog weliswaar mogelijk zijn, om eene eigene n.l. nationale luchtlijn te scheppen, maar dit zal voor een nakomer zeer waarschijnlijk veel minder gemakkelijk zijn en vlot gaan.

Wat ten slotte Nederland betreft, dit zal alle *occidenteeringsvoornemens* wel voor goed moeten laten varen en de plannen zoowel voor een transatlantische als voor een transkaribische lijn in W.-Indië moeten opgeven; het behoeft er echter niet bekommerd of bezwaard over te zijn, want het vindt reeds en zal dubbel en dwars overrijke vergoeding blijven vinden in zijn grootsche, drievoudige arbeidsveld, dat voor verreweg het meerendeel z.-o.-waarts is gericht, niet slechts tot Sabang, maar tot het daarvan weer pl.m. 4000 K.M. afgelegene Timor-koepang toe; wie weet of men niet spoedig zelfs nog de 800 K.M. tot Wyndham daarbij moet voegen. Nederland zal dus in den vollen en waren zin des woords *georienteerd* moeten blijven, in zoodanig grooten stijl, dat het daaraan zijn handen in den meest eervollen zin van het woord vol zal blijven hebben; zulks zal aan zijn prestige en aanzien in de internationale volkerengemeenschap zoo ten goede komen, dat het geheel overbodig moet heeten, om ook maar de geringste inspanning te doen voor het „oprapen van den gevallen steek”. Voor gevoelens van weemoed of teleurstelling acht ik geen grond aanwezig; daarvoor moet het Nederlandsche W.-Indië te onbeduidend heeten.

Voor Engeland staat de zaak anders; niet zoozeer, omdat het Britsch W.-Indië voor dit land naar verhouding meer zou betekenen dan Suriname en Curaçao voor Nederland, maar omreden er ook nog het reusachtige Britsche Dominion Kanada bij betrokken is. Slaagt de schepping eener Britsche

was voor het gewicht van zulk een ontzettende steenmassa. Zijn opvolger, Rama de IVe hervatte het werk en slaagde er in het hooge bouwwerk tot stand te brengen. De hellingen zijn als bezaaid met kleine nisjes, waarin Boeddhabeeldjes gezet werden, het geheel beplant met allerlei soorten van boomen en varens, zoodat het den indruk van een echten berg geeft. Dit alles, den berg hoe langer hoe meer naderend, herinnerde ik mij in the Guide of Bangkok gelezen te hebben. Wat was het warm, zelfs zoo dat de gouden spits van de Prachedie samensmolt met de van hitte trillende lucht.

Nu kwam de Wat Sraket nader, beroemd om zijn groot staand bronzen Boeddhabeeld van 9 Meters hoog, staand naar het Noorden, naar de streek des Doods, en vertoonden zich de ranke lijnen der dakversieringen van de verblijfplaatsen van de wel 300 monniken, gelegen ten Zuiden van den hoofdtempel, die lijnen, die versieringen staaltjes van ongelooftlike houtsnijkunst en versieringsmotieven.

De Wat Sraket was ons doel niet, wij reden dus voorbij, plotseling hoor ik een bekend geluid, hoor ik goed? zijn dat niet de enerveerende tonen van den gènder? Is dat niet hetzelfde geluid en hetzelfde rythme dat ons avond aan avond en in onwezenlijke maanachten op dat sprookjes-eiland Bali gevangen heeft gehouden? hoor ik niet weer die doffe maar toch zoo meeslepemde slagen op de trom, op de hëndang?

„Stop” roep ik den chauffeur toe. De remmen piepten, stil stonden wij, de hitte gloeide om ons heen.

„What is that, what means that music?” vroeg ik verbaasd.

„A cremation, sahib”, luidde het antwoord!

„Like to see” de chauffeur zette de motor aan en langzaam reden wij een tempeltuyn binnen, ze-

5064

Fa. BASTIAAN JANSEN
KLEERMAKERIJ

DAMES- EN HEEREN SPORT- EN LIVREKLEEDING EN UNIFORMEN NAAR MAAT
Reizigersbezoek op aanvraag door het geheele land
OLDEBARNEVELTSTRAAT 89, TELEF. 57557, ROTTERDAM

„Handelsschool voor de praktijk”

De overgang van school naar kantoor.

Eenjarige Dag- en Avondschool.

Stenografie . . . f 10.— per cursus van 3 maanden

Machineschrijven f 10.— per cursus van 3 maanden

Aanmelding van leerlingen dagelijks.

5237

Laan van Meerdervoort 650

TELEFOON 338202.

WAAROM??

gaat U Uw welverdiend verlof doorbrengen in **ongezellige, onvrjje** en **meestal dure** gemeubileerde woningen, terwijl wij U **compleet naar Uw eigen smaak** en **billijk** installeren en bij Uw vertrek binnen 12 maanden Uw meubilair weer voor **tweederden** ($\frac{2}{3}$) van den koopprijs terug nemen.

5622

Verkoophuis

101 GROOT HERTOGINNELAAN 101 - DEN HAAG

F. J. POT, Dir.

HOTEL DES DEUX VILLES

BUITENHOF — 's-GRAVENHAGE

Telefoon 115950, Telegram adres TWEESTEDEN

Kamers met stroomend water en privé-bad

RESTAURANT DES DEUX VILLES

Groote Zalen en Salons voor Collations - Diners - Recepties

Diner Concert — 5104

Uit mijn Siameesch Dagboek

(Wonderlijke dingen)

door

L. D. PETIT.

Als een spinnende poes snorde de auto over de prachtige nieuw aangelegde wegen tusschen het Phya Thai Palace en den tempel van den Smaragden Boeddha.

Als in een sprookje, als in een droom, gleden de tempels met hun vergulden daken — de in gele pij gehulde monniken — de vijvers met de heilige lotussen en de onwezenlijke groote bladen van de Victoria Regia ons voorbij.

Al deze dingen, wel eens in boeken gelezen en op plaatjes bewonderd, trokken langs ons, soms nam ik mijn helmhoed eens af om er aan herinnerd te worden dat werkelijk de zon in Siam, in het land van de vrije menschen en van de witte olifanten, onmeedoogenloos op ons neerbrandde.

Voor ons zat de Siameesche chauffeur, zoo klein, zoo nietig, dat hij ter nauwernood boven het stuurrad uitstak — in heerlijke dolce far niente lieten wij ons gaan, lieten alles langs ons passeeren, alles wat wij ooit hadden kunnen droomen dat ooit ons passeeren zou.

De „Gouden Berg” kwam in zicht, die wonderlijke uit groote steenen opgebouwde heuvel, waarop als bekroning eene prachedi troont, bevattend eene reliquie van den Boeddha.

Jaren geleden stond op diezelfde plek een groote prachedi of wel een stoepa, waarvan de bouw begonnen was door Koning Rama III, die echter den bouw moest opgeven daar de grond te week

genend de luchtverplaatsing die verkoelend langs ons streek.

In het midden van het terrein stond een brandstapel, de blokken hout netjes gerangschikt — tegen een muur behangen met een lap van goudbrocaat op eene trapsgewijze verhooging stond een kist, de tijdelijke rustplaats, in afwachting van de verbranding. De kist, een juweeltje van inlegwerk, was geheel behangen met guirlandes en kransjes van witte bloemen, op de treden, belegd met wit kantwerk, vaasjes met bloemen gemaakt uit veeren, kandelabers met kaarsen in verschillende kleuren en pakjes reukhout, de stokjes keurig saamgebonden door een lintje. Rechts van den doode een muziekcorps, gekleed in het wit, zittende op den grond en spelende op instrumenten, die ons aan de gamelan deden herinneren; links verschillende stoelen en tafeltjes voor de gasten die straks den doode hun laatste hulde zouden brengen en stokjes reukhout op de vlammen zouden werpen.

Er werd thee geschonken. Vreemd stonden wij tegenover dat alles; aarzelend naderden wij de kist waarin hij of zij rustte die aanstonds door het heilige reinigende vuur verteerd zou worden — eenigszins schuw stonden wij daar — den helmhoed in de hand — het hoofd gebogen voor het Onafwendbare dat ook eens voor ons zal komen — sneller werd nu het rythme, luider dongden de zware gongs, scheller schetterden de koperen bekkens.

Er kwam een jonge man naar ons toe, een Europeaan, maar op z'n Siameesch gekleed, wit gesloten jas met panung, witte kousen en lage schoenen — diep boog hij gelijk een Oosterling en dankte ons voor de betoonde hulde aan den doode — en noodigde ons uit een kop thee te drinken.

Dat wij daar met hem zaten, net alsof hij ons verwacht had, en met een gevoel of wij elkaar

den Haag 26
Kasloolaan 26
Tel. 11 4574
Haagsche
Schoolorvereeniging
Opleidingschool voor
Bijeen. Eym. 1/1931.
Moderne methoden
Kleine klassen
Din. 1/1931

5139

oceanlijn naar Halifax, dan voert daarop in westelijken zin tot den Stillen Oceaan de stellig niet door Amerikanen gedrevene of te drijven Trans-Kanadaluchlijn langs de Grandtrunkspoorlijn over Winnipeg naar Vancouver; eene alleszins wel als Britsch aan te merken voortzetting, tenzij Canada zich ook door de Amerikanen, al was het maar gedeeltelijk, zou willen laten bedienen. De allernaaste toekomst zal hierop antwoord geven.

Den Haag, 8-7-'31.

SCHMÜLLING.

Voor Volkenbond en Vrede.

Op weg naar de Ontwapenings-Conferentie.

Aan allen in Nederland, die in den arbeid van den Volkenbond belang stellen.

Dezer dagen is de Assemblée van den Volkenbond weer bijeengekomen; en wij zijn daarmede het Volkenbondsjaar ingetreden, waarin de Ontwapenings-conferentie zal worden gehouden.

De Vereeniging voor Volkenbond en Vrede, zich bewust van hare speciale roeping in dezen als Volkenbondsvereniging, heeft gemeend, dat het op haar weg ligt de gelegenheid te openen niet slechts voor haar leden, maar ook voor alle andere landgenooten, wien de Volkenbond ter harte gaat, om van hume belangstelling in de Ontwapeningsconferentie uit dit oogpunt te getuigen.

Maatregelen zijn in voorbereiding voor de aanbieding aan de Conferentie van een Adres, waarin deze belangstelling en hare beweegredenen en oogmerken tot uitdrukking worden gebracht.

Met het oog op de groote kosten welke aan de organisatie van een Adresbeweging van dezen aard zijn verbonden, doet het Dagelijksch Bestuur van de „Vereeniging voor Volkenbond en Vrede” middels dezen een beroep op allen, die haar willen helpen bevorderen, om financieelen steun, onder mededeeling, dat alle bijdragen, groote en kleine welkom

jaren en jaren gekend hadden, verwonderde ons niet, dat komt meer voor in het leven zoo zonder dat wij ons van het „waarom” rekenschap geven.

De gamelan speelde nu zachtjes, klik-klak, klik-klak sloegen de houtjes tegen elkaar, de houtjes waarmede de voorman het rythme aangaf, — een soort rebab (viool) nam nu de leiding, zij klonk als een heele hooge vrouwenstem die men van uit de verte hoorde neurien — en terwijl geruischloos gaande bedienden kopjes thee en gebak serveerden vertelde de jonge man ons van de dagen en nachten welke hij aan het ziekbed van zijn oom had doorgebracht en hoe, toen het uur naderde dat de ziel het lichaam zou gaan verlaten, de priesters kwamen (zijn oom en hij waren Boeddhist) om het bed, waarop hij die de groote reis ging aanvaardde lag, nauwkeurig georiënteerd te plaatsen, zoo dat het hoofd naar het Oosten gericht lag — twee priesters, in het wit gekleed zich rechts en links van den stervende neerzetten en hoe zij, ieder in een oor, niet ophielden daarin de heilige aanroep te fluisteren „Boeddha arahán” — Boeddha de Heilige — woorden die de ziel moesten verhinderen te verdwalen, moesten verhinderen een anderen weg te nemen dan dien naar den hemel, bij het vertrek uit het stoffelijk omhulsel.

Droever en droever werd zijn stem toen hij ons vertelde hoe hij als wees door zijn oom was opgevoed en meegenomen naar Siam bij hem op het Consulaat had gewerkt en nu plotseling in dit vreemde tropenland heelemaal alleen stond.

Gespannen, vol medeleven hadden wij zitten luisteren — auto's kwamen aangereden met Europeanen in het wit gekleed met zwarte rouwband om den linkerarm, het Corps Diplomatique dat de laatste eer kwam bewijzen aan een hunner, hooggeplaatste Siameezen, die bogen voor den jongen man, bogen

zijn en gaarne zullen worden in ontvangst genomen, hetzij door het Secretariaat: Jan van Nassaustraet 93, te 's-Gravenhage; hetzij door den penningmeester Mr. S. K. D. M. van Lier, Laan Copes 46, te 's-Gravenhage, of door storting op de giro-rekening der Vereeniging No. 11245.

De Vereeniging voor Volkenbond en Vrede, die vertegenwoordigers van alle richting omvat, hoopt op aller steun teneinde een krachtige werkzaamheid te kunnen ontwikkelen.

Het Dagelijksch Bestuur:

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek,
Voorzitter,
Mevr. Mr. C. Bakker—van Bosse,
Ondervoorzitter,
Prof. Mr. A. Anema,
Mej. L. C. A. van Eeghen,
Mevr. C. A. Kluyver,
Mr. J. Limburg,
Mr. A. van Rijckevorsel,
Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruine,
W. H. Vliegen,
Mr. S. K. D. M. van Lier,
Penningmeester,
H. Ch. G. J. van der Mandere,
Algem. Secretaris,
Mr. A. A. Reepmaker,
2e. Secretaris.

Van Week tot Week.

Van Maandag 7 tot Zondag 13 September.

Zaterdagmorgen den 12den dezer had in den Volksraad te Batavia de landvoogdelijke bestuursoverdracht plaats, op de gebruikelijke plechtige wijze. De begeleidende redevoeringen van den afgetreden en van den nieuwen G. G. kenmerkten zich door korthed.

Z. Ex. Jhr. Mr. B. C. de Jonge, de nieuwe G. G. deed op zijn reis Sabang en Medan aan.

De Volksraad heeft de ontwerp-wijziging van de verlofsregeling, waarvan de gunstige gevolgen voor de schatkist worden geraamd op f 1.100.000 in eerste termijn afgehandeld.

In antwoord op de schriftelijke vragen van het Volksraadslid mr. Fruin (Vad. Club) inzake de gratieeringen van ir. Soekarno en Gatot, heeft de Regeering meegedeeld, dat in de verklaring uit de openingsrede slechts de toezegging vervat was dat in geval een vrijsprekend vonnis zou worden gewezen, „exorbitante” maatregelen niet zouden worden toegepast, zonder dat in het minst zou worden afgezien van een der wettelijke middelen, welke tot vernietiging of verbetering van elke rechterlijke uitspraak kunnen worden aangewend. Het antwoord op de overige 3 vragen ligt in het gouvernementsbesluit inzake de gratieeringen zelf besloten.

De Volksraadsliden mr. Fruin (Vad. Club), de Hoog (I. E. V.), en Roep (P. E. B.) vragen nader antwoord op de drie laatste vragen van mr.

voor ons, denkend dat wij tot de familie behoorden.

Uit de hoofdpoot, toegang gevend tot het verblijf der monniken kwam een stoet geestelijken, allen gehuld in gele pij, de hoofden kaalgeschoren, een schouder bloot. Langzaam schreden ze voort, heilige liederen zingend, welke verhaalden van de nietigheid en vergankelijkheid der wereldsche dingen en van de uiterlijkheden van het menselijk leven, dat een begin dus ook een eind heeft en zoo dus een bron van smart is.

Zij schaalden zich rondom den brandstapel en plotseling veranderde het rythme der muziek, zwaarder klonken nu de gongs, heller schetterden de bekkens — vier monniken namen de kist op, droegen haar driemaal om den brandstapel, zette haar toen op de houtblokken en plaatsten zich naast de kist, twee aan elke zijde, heilige gebeden zingend achter hun waaijer, die zij voor hun mond hielden.

Nu was het heilige moment aangebroken, nauwkeurig vastgesteld door de hoofdpriesters in overleg met de sterrenwichelaars — een diepe buiging makend voor den doode trad de hoofdpriester tot vlak bij den brandstapel, zeggende een groote kaars welke neergezet was bij den opgang tot den brandstapel, en stak die aan.

Nu trad een der Siameesche prinszen, vertegenwoordiger van de Regeering, naar voren, maakte een diepe sembah voor den doode, ontving van een der monniken een kleine kaars met een spaandertje, waaraan de vorm van een bloem was gegeven, ontstak die kleine kaars aan de groote door den priester gewijde en ontstoken en zoo in de eene hand de brandende kaars, in de andere de houten bloem, naderde hij de kist, hield de bloem boven de brandende kaars zoodat deze vlam vatte en wierp deze op de houtblokken.

Wij allen volgden, de een na den ander, ieder van

STOFZUIGERS.

Speciale aanbieding van eenige machines, als Protos f 70.—, Electrolux compleet op slee f 65.—, Excelsior klein model f 45.—, gr. f 65.—, compleet, Regina f 65.—, Vampyr f 55.—, Premier f 42.— en andere demonstratiemachines met een jaar volle garantie. Inl. en demonstraties worden gaarne verstrekt. Betaling in overleg met den koper.

J. Schramade, Vaillantlaan 235, Den Haag. Tel. 334401.

Reparaties aan alle merken.

5219

N.V. Drogisterij

De „Salamander”

„De Haagsche Drogist”

Winkels door geheel Den Haag,

Rijswijk en Voorburg. 5050

Telefonische bestellingen onder no. 110454.

De Indische Fijnproever

kan alleen smakelijk vinden de origineele

OBLIES, (Kwee Semprong)

welke verkrijgbaar zijn in blikjes van 25 stuks à f 0.60 per blikje, van 5187

G. J. GERRITSEN

VALKENBOSCHLAAN 352, DEN HAAG — Tel. 332807

Stookt „WALES” ANTHRACIET „ABERPERGWM”

Afm. 20/30 m.M. . . . f 2.75 p. H.L.

„ 30/45 m.M. . . . f 3.— p. H.L.

Vraagt prijsopgave. 5052

1e kwal. Duitsche Giet- en Brechcokes.

Fa. Klinkenberg & Co.'s Kolenhandel

Tel. 12133 Westerdijk 54-56 Tel. 12133

UTRECHT

PENSION „HOLLAND HOUSE”

Eerste Rang Familie-pension, Bezuidenhout 78a, Den Haag. Opper. in 1915. Telef. 771354. 1e Et. en Parterre f 4.—, 2e Et. f 3.—, kinderen halven prijs, alles inbegrepen. Per maand belangrijk goedkoper. Zeer ruime kamers en suite. Geen Cafébedrijf, een Pension zonder meer. 5233

ons kreeg een kaarsje, een houten bloem en wat stokjes reukhout.

Dit alles was maar symboliek, want zoodra de houten bloemen te veel vuur gaven doofden de monniken dit door er water op te gooien uit een houten bedelnap.

De verbranding zelve zou pas plaats vinden bij het neerdalen van de zon, dan pas, wanneer de tempelstuil stil en verlaten lag zouden speciaal daarvoor aangewezen monniken komen om den doode uit zijn sierkist te nemen en het stoffelijk omhulsel in een witte doek gewikkeld voorzichtig op de groote houtblokken neer te leggen om het verder door de hoog opblaaiende vlammen in hun reinigende omarming te laten verslinden.

Hierbij zijn meestal geen toeschouwers, alleen de monniken die het vuur onderhouden en door het nat houden die gedeelten sparen waarop de familie gesteld is, bijvoorbeeld een voorhoofdsbeentje of een oogtand.

Onder de tonen van het Siameesch orkest verlieten wij den tuin, begaven ons naar de auto, die buiten op ons stond te wachten, vlak aan den voet van den „Golden Mount”.

Er hadden nog meer verbrandingen plaats, zonder enig vertoon, zonder enig ritueel, het was zeker een plekje der armen dat wij passeerden, wat blokken hout en daarop het „voertuig” dat eens een vrouw behoorde, — een eindje verder een kleine brandstapel, reeds ontstoken, de louterende vlammen omkronkelden het lichaampje van een jong ventje — op een afstand eenige familieleden, die, volgens onzen chauffeur, een wakend oogje hielden om te zien of wel al het hout verbrand werd, waarvoor betaald was geworden.

(Wordt vervolgd.)

Fruin, met des te meer aandrang na lezing van het manifest van de P.P.P.K.I. Vragers zijn van oordeel dat uit dit manifest blijkt dat de verleende gratie beschouwd wordt als een tegemoetkoming aan een aangedaan „onrecht“.

Het bericht omtrent de verleening van gratie aan ir. Soekarno is in de kringen der Inheemsche beweging met veel vreugde ontvangen. Plannen werden gemaakt om hem feestelijk te verwelkomen. Een deel der pers is vol lof voor de Regeering, terwijl een ander deel het besluit toeschrijft aan socialistischen invloed.

In den Volksraad werd bij het debat over de bestuurs-hervorming in de buitengewesten een motie ingediend door dr. W. K. H. Feuilletau de Bruyn (Vad. Club), overwegende dat de vorige Volksraad zich op stellige wijze heeft uitgesproken tegen de instelling van de gewesten Sumatra, Borneo en de Groote Oost (door het aannemen van de moties-Kerkkamp en Rückert) en waarin steller betreurt dat thans wederom een beslissing omtrent diezelfde gewesten wordt gevraagd. De motie is verworpen met 42 tegen 16 stemmen.

Een amendement van den heer N. Beets (I. E. V.), hetwelk beoogt de groepsgemeenschappen, eventueel als overgangsmaatregel, op den voet van de Decentralisatielwet in te stellen en derhalve te doen voorafgaan aan de indeeling van de buitengewesten in drie gewesten, is verworpen met 48 tegen 10 stemmen.

De post en daarbij het schema nopens de bestuurs-hervorming is aangenomen met 36 tegen 21 stemmen.

De Regeering-gemachtigde C. van den Bussche, dir. v. fin., heeft bij de verdediging van de vermogensbelasting, betoogd, dat de belasting hoofdzakelijk zal drukken op de blijvers. Nieuw te stichten ondernemingen zullen door de belasting niet getroffen worden. De Regeering is niet voornemens over te gaan tot heffing van opcenten. Kleine lijfrenten zullen worden vrijgesteld.

Vastgesteld is de ordonnantie tegen ongewenschte periodiek verschijnende drukwerken.

De volksraad heeft een motie van het lid ir. Staargaard, strekkende tot het zelfstandigmaken van de Gouvernementsbedrijven, aangenomen met 51 tegen 6 stemmen.

Op 10 dezer is de zitting van den Volksraad met een rede van den voorzitter, waarin een woord van afscheid aan den scheidenden G. G., gesloten.

Het nieuwe Radiologisch Instituut van de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Batavia, is voltooid. Het is een modelinstelling, eenig in geheel Oost-Azië. Zij staat onder leiding van prof. dr. B. J. van der Plaats.

Den 9den dezer vertrok het s.s. Tsjesedane, van de Java-China-Japanlijn, volgeboekt en met volle lading, op haar eerste reis naar China. Onder de passagiers zijn onze nieuwe gezant in China, mr. W. J. R. Thorbecke, en onze gezant in Japan, J. C. Pabst. Beiden werd uitgeleide gedaan door vele autoriteiten. Een Amboneesch fluitorkest speelde het Wilhelmus. Aan de kranen van het gepavoiseerde voor- en achterschip werden naar Chineesch gebruik reusachtige rentjengans (vuurwerk) afgestoken.

De Factorij der Ned. Handel Mij. schort met ingang van 1 Januari 1932 alle buitenlandsche verloven voor onbepaalde tijd op.

Naar verluidt, heeft de G. G. jhr. mr. B. C. de Jonge te Singapore geen interviews willen toestaan. De Ned. Consul aldaar zou namens Z. Exc. het volgende aan de pers medegedeeld hebben:

„Het eenige wat in verband met de rubberkwestie kan worden medegedeeld is, dat het rapport van de Commissie van deskundigen in Nederland, dat onlangs verscheen, doet zien dat geen overeenstemming werd bereikt. Eenigen waren gestemd ten gunste van restrictie, anderen adviseerden daartegen. De minister van koloniën zelf heeft nog niet beslist. De heer De Jonge heeft, gedurende zijn uitreis niets vernomen betreffende een verdere actie en kan geen mededeeling doen omtrent zijn eigen meening terzake.

De Regeering heeft genoegen genomen met eene verklaring van het N. I. O. G. en besloten haar houding van negatie van deze vakvereniging te laten varen.

Het Hooggerechtshof heeft de zaak van het particuliere land Tjampea niet ontvankelijk voor cassatie verklaard en de uitspraak van den Raad van Justitie, waarbij de aankoopssom van dit land werd bepaald op 10½ miljoen gulden, bekrachtigd.

Het Volksraadslid mr. Fruin, voorzitter der Vad. Club, bepleit in het Bat. Nieuwsblad, met Engeland's

voorbeeld voor oogen, de indiening van een nationale bezuinigingsordonnantie, waarbij de regeering in het staatsbestel bezuinigingen mag doorvoeren door middel van gouvernementssluiten, voor welke geen goedkeuring door den Volksraad noodzakelijk is. De gouverneur-generaal heeft volgens schr. dictatoriale macht noodig.

Wijlen de heer Odo van Vloten, commissaris van cultuurondernemingen, heeft een legaat van f150.000 vermaakt aan het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Cambodgeaansche Kunstnijverheidsschool te Phnom-Penh.

Behalve de twee, verleden en vóór-verleden week hier besproken Kunstscholen, die te Bien-Hoa en te Hanoi, is onder de Fransche Regeering, in Indo-China, nog een derde dergelijke inrichting gesticht te Phnom-Penh, de hoofdplaats van Cambodjea. Aan de beschrijving hiervan in het reeds vroeger genoemde Verslag der Afdeeling voor maatschappelijke belangen van het Fransche departement van openbaar onderwijs aldaar, ontleenen wij het volgende:

In 1917 was het in Cambodjea treurig gesteld met de inheemsche volkskunst. Na vele eeuwen van ongelukkige oorlogen en onfortuinlijke politieke toestanden had de Fransche vrede-toestand er, door zijn Westerschen invloed, aan die volkskunst veel nadeel toegebracht. Doordat de landelijke gewoonten zich hadden gewijzigd, waren velerlei traditioneele kunsthandwerken in onbruik geraakt. Onder den druk der westersche concurrentie, met haar import van goedkope voorwerpen, vond de inheemsche kunstnijverheid geen werk meer. De Cambodgeaansche grootvergaapten zich aan Europeeschen luxe voorwerpen van minder alloo, welke zij bij groote hoeveelheden bestelden, zoodat het aantal inheemsche kunsthandwerkers meer en meer afnam en zij steeds minder leerlingen in dienst namen.

Om de Cambodgeaansche kunst van algeheele ondergang te redden, moest men dus beginnen met het verzamelen van vroegere kunstwerken, als blijken van ouden Khmerschen kunstzin, als gidsen en voorbeelden voor de toekomst; daarna moesten over heel Cambodjea de nog bestaande kunstenaars in de verschillende ambachten worden opgezocht en de bekwaamste onder hen uitgekozen, om als leermeesters hun vak te onderwijzen. Buitendien moest voor het dan weer oplevend handwerk voldoende afzet gezocht worden. Er moest dus een volledige organisatie in het leven geroepen worden om in al deze noden te voorzien, n.l. zoowel een museum, als een kunstnijverheidsschool en een verkoopinrichting. Onder de leiding van den bekenden schrijver en oudheidkundige, den heer G. Groslier, werd in 1917 hiermede een begin gemaakt, hij had de grondvesten er van bestudeerd en de mogelijkheden van uitvoering aangegeven. Tot op heden staat hij aan het hoofd van den Cambodgeaanschen Kunstnijverheidsdienst.

Van zijn hand is dan ook de beschrijving, welke in het algemeen verslag voor de Koloniale Wereldtentoonstelling te Parijs werd opgenomen.

Achtereenvolgens behandelt hij daarin:

I. De werkzaamheden van den Kunstnijverheidsdienst.

Tusschen de voorbereiding en de uitvoering van een samengestelden opzet van werkzaamheden, doen zich veelal allerlei moeilijkheden voor. Met de totstandkoming van den Cambodgeaanschen Kunstnijverheidsdienst is het zeer voorspoedig gegaan; niettegenstaande een geheel nieuw systeem werd voorgestaan, dat nog in geen enkel land was toegepast en de geldelijke offers, die ze van den schatkist eischte. (Als noot voegt schrijver hieraan toe, dat eenige jaren later in Marokko dit voorbeeld werd nagevolgd en dat in 1929 de Nederlandsche Directeur van Onderwijs uit Java een kijkje kwam nemen en zich in allen deelen er over liet inlichten).

Het geheele plan werd goedgekeurd en de gelden er voor uitgetrokken, men begreep welke bijzondere eischen gesteld moesten worden aan de behartiging dier kunstnijverheid, in overeenstemming met het karakter der Inlanders. Zoo kon men op gelukkige wijze ter juister tijd ingrijpen, om de kunst van een heel volk en al wat daaraan vast zit, te redden. Alle elkaar opvolgende plaatselijke autoriteiten hebben dan ook sedert 12 jaar medegewerkt om het stelsel door te voeren, zonder er de minste verandering in te brengen: door 't geven van den noodigen steun en van hun volle vertrouwen, hebben zij de goede zaak bevorderd, welke lang geen gemakkelijke taak was voor degenen, aan wie zij was toevertrouwd.

WENSCHT GIJ

bij Uw terugkeer in Nederland eene aangename bezigheid?
Fok dan edelpelsdieren in verbinding met pluimveeteelt!

Inlichtingen en adviezen worden gaarne gratis gegeven door N.V. Pelsdierenfokkerij „De Zilvervos” te Elspeet. — Tel. 3. 5059

SCHOOLVEREENIGING „INSTITUUT WOLTERS”

Surinamestraat 25 - Den Haag

OPLEIDING

voor Gymnasium, H.B.S. en Lyceum
KLEUTERKLASSE

voor kinderen van 3 tot 6 jaar

Onder leiding van Mejuffrouw E. M. PALIES.

Inlichtingen dagelijks aan de school, liefst van 10 tot 11 uur
Telefoon 180347 De Directeur,

5075 U. ANDRINGA

Ook dit jaar slaagden wederom alle (32) leerlingen.

GRENDEL'S

BOUW- EN WONINGBUREAU
Bilderdijklaan 37, Rijswijk Z.-H.
Telef. 118897

Gedipl. Beëd. Makelaar 5044

HET WONINGBUREAU VOOR
RIJSWIJK EN OMSTREKEN

5125

WESSELING & Co.

ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN

LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
TELEF. 2092 5635

Het Paedologisch Instituut

te Amsterdam 5108

geeft paedagogische adviezen.

Directeur Prof. Dr. J. WATERINK.

Medisch Adviseur Prof. Dr. L. v. d. HORST.

Hotel - Café - Restaurant

„TIVOLI”

Directeur: L. M. v. d. LAAR

Dirk Hoogenraadstr. 170, Scheveningen

Telefoon 556305 5236

Prima Keuken — Billijke prijzen
Zomer en Winter geopend

— Volledig pension voor Indische Verlofgangers —

UTRECHT

U F R A RADIO
Radio-toestellen, direct op het lichtnet aan te sluiten (geen accu en anodebatterij), met ingebouwd luidspreker. Smaakvolle uitvoering in gepolitoerd notenhout. — Prijs f195.—.
UFRA-RADIO — UTRECHT
Wittevrouwensingel 2 (5145) Tel. 16024

VAN MARLE EN BIGNELL
 Lange Voorhout 58 's-GRAVENHAGE
 —
KUNSTVEILINGEN MEUBELVEILINGEN TAPIJVEILINGEN
 —
 Op aanvraag wordt Catalogus toegezonden

5551

De verdeling der verschillende Afdelingen van Dienst.

Daar de geheele organisatie moest steunen op de vreemde bezoekers van Cambodgea werd alles betreffende den Kunstnijverheidsdienst in één gebouw gevestigd te Phnom Penh, dicht bij het Koninklijk Paleis, midden in de stad, waar het geheel de aandacht zou trekken. Dit brengt bezuiniging mee van personeel, van materiaal, van onderhoud, vergemakkelijkt de leiding enz., doch dit waren niet de eenige voordeelen. Onder hetzelfde dak werden vereenigd:

- a. Vooraan het museum, waar het publiek kennis kan maken met de inheemsche volkskunst.
- b. Daarachter de school, waar men de kunstarbeider aan het werk kan zien.
- c. In een zij-vleugel het verkooplokaal.

In één uur kan de toerist, die veelal niet langer dan dien tijd in Phnom Penh vertoeft, dus alles bij elkander vinden, wat hem op doelmatige wijze in contact brengt met den plaatselijken kunstarbeid. Er heerscht een prettige geest tusschen de leerlingen en de kunstnijveren, die hun werk ten verkoop aanbrenge; zoo doende wordt ook het gebouw voortdurend bezocht, door hen, die er behoefte aan hebben. De voorbeelden voor het werk der leerlingen staan er voor het grijpen, alle benodigdheden voor het museum worden in de werkplaatsen der school vervaardigd. De Europeesche bezoeker vindt er alle inlichtingen bijeen, die hij noodig heeft, niet in theorie of als propaganda-drukwerk, doch bij de ten-toongestelde voorwerpen en de aan het werk zijnde leerlingen, waardoor de verkoop bevordert wordt.

Dank zij dezen samenhang van gebouwen en dienst-takken kan de directeur, desnoods iederen avond, door raadpleging van het kaartsysteem, in één minuut te weten komen hoeveel bezoekers er geweest zijn in museum, school en verkooplokaal, hoeveel en welke voorwerpen verkocht zijn, tegen welken prijs. Zoo kan hij gedurende het geheele jaar gemakkelijk van alles op de hoogte blijven.

II. De Cambodgeaansche Kunstnijverheidschool.

De Taak der School en de aard van haar onderwijs.

Van den beginne af, werd geen enkel paedagogisch systeem ingevoerd, geen lesrooster opgemaakt, want er was besloten, dat alleen de Cambodgeaansche Meester in het vak er zou onderwijzen. De geheele leermethode moest dus daaraan ondergeschikt worden gemaakt. De Cambodgeaansche kunst, welke Angkor heeft voortgebracht, is van geslacht op geslacht overgeleverd geworden, zonder dat Fransche onderwijzers er zich mee hebben bemoeid. Het protectoraat meende, dat slechts noodig was de knappe kunstenaar in contact te brengen met goedwillige leerlingen — onder doelmatige omstandigheden — om die overlevering te doen voortduren. Dit moest althans worden beproefd.

Men benoemde dus bekwame kunstenaars als hoofden van de werkplaats, (koning *Sisowath*, die altijd een vriend was van onzen dienst, stond bereidwillig zijn eigen kunstenaars af) hun eerste leerlingen mochten zij zeive kiezen. Wij gaven hun de benodigdheden, welke zij ons vroegen, dezelve, waaraan zij van ouds gewoon waren en lieten hen hun eigen gang gaan. Deze onthouding van directe Europeesche inmenging heeft, van den beginne af, de beste resultaten afgeworpen:

1e. De patroons behouden zodoende hun waardigheid en hun overmacht; hun maatschappelijke overwicht blijft onaangestast. Zij vormen echte *leerlingen*, opvolgers, op wie zij trotsch zijn, waarvoor zij de verantwoordelijkheid dragen.

2e. De Fransche directie had gelegenheid om in de eerste jaren als nauwlettend toeschouwer en opmerker, de kunst, waarover zij waken heeft, op natuurlijke en historische wijze te zien worden, kon zich zodoende bij de zaak en de personen aanpassen. Met recht waren de eerste leerlingen dezer kunst-school de onderwijzers der directie, die dan ook al gauw inzagen, dat zij geen noemenswaardige ver-

andering in die onderwijs-methode van een oud volk met langdurige ondervinding op kunstgebied, behoeften aan te brengen.

Keuze der Leerlingen.

Al bemoet de directie zich weinig met het onderwijs, al komt zij in principe zoo weinig mogelijk op de werkplaats, zij blijft toch altijd in de buurt daarvan om van buiten af behulpzaam te kunnen zijn, vooral bij het doen van keuzen, o.a. van leerlingen. Er wordt van den candidaten alleen verlangd, dat zij 14 à 15 jaar oud zijn en hun eigen taal kunnen lezen en schrijven, maar zij moeten 2 à 5 maanden lang als proef op school zijn en zoodra er dar een leeringsplaats open komt, wordt door de directie de beste der aspiranten voor de vervulling daarvan gekozen, doch deze blijft nog langen tijd onder observatie. Is hij ongeschikt of lui, dan wordt hij dadelijk verwijderd. Maar is hij begaafd en werkzaam, dan staat hem ook niets in den weg, om, zoodra hij door 't scheppen van een kunstwerk zijn bekwaamheid bewezen heeft, de school vaarwel te zeggen, wanneer hij wil. Er zijn geen klassen en er worden geen examens afgenomen, maar gewoonlijk dient de opleiding tot Meester in een vak 2 à 3 jaren.

Om het onderwijs niet uitsluitend tot Phnom Penh te bepalen, telt de school dertig interne leerlingen uit de voornaamste provinciën van het land waar zij, na voleindiging hunner studies, ook weer heen gaan.

Buiten Phnom Penh werden in 1924 nog twee werkplaatsen opgericht, een te Kompong Ahuareg voor versierd aardewerk (een daar gevestigden handarbeid) en een te Pursat, voor beeldhouwwerk op marmar, in de buurt der groeven.

De indirecte Leiding der Fransche Directie.

Merkt de toezichhoudende directie, dat een der leerlingen verkeerd werkt, dan zal zij zich nimmer tot dien leerling, doch altijd tot den patroon afzonderlijk wenden, opdat deze zijn overwicht behoude. De directeur kent ook alleen den patroon en niet de leerlingen. Dat is een methode, waarbij de school zich altijd goed bevonden heeft.

De school vormt kunstenaars, maar verkoopt geen kunstwerken.

De school is geen staatswerkplaats. Daar zij kunstenaars vormt, mag zij niet tegelijkertijd hun concurrente zijn, in een land van weinig koopers. Zoodra een leerling in staat is goede werkstukken voort te brengen, is diens plaats niet meer op de school, ten koste van den staat, doch in zijn dorp. Als een leerling toevallig eens een verkoopbaar voorwerp maakt, zou hij meenen niets meer te leeren te hebben, of, al verkoopende, zou hij maar op school blijven, uit winstbejag; dan wel aldoor diezelfde verkoopbare stukken blijven maken, zonder zich op andere technieken toe te leggen.

De patroon werkt met de beste leerlingen mee en daaruit komen dan de mooiste stukken voort, die in het speciale schoolmuseum als voorbeeld worden bewaard, tot ze later weer aan den maker terug worden gegeven.

Aanneming en Diplomeering der leerlingen.

Om de school als „Meester” in een vak te kunnen verlaten moet de leerling een „meester-stuk” maken, bestaande uit een serie moeilijke proeven, waaruit zijn kunnen kan blijken. Hij mag zelf kiezen wat hij maken wil en er wordt geen datum voor bepaald. Het wordt beoordeeld door den raad van alle patroons te zamen. Wordt het voldoende geacht, dan ontvangt de leerling tegelijk met zijn getuigschrift van kunstnijvere, een stel gereedschappen voor de uitoefening van zijn vak, zoodat hij reeds den volgenden dag bestellingen kan aannemen.

Ieder jaar regelt de directeur het aantal en den aard der aan te nemen leerlingen, volgens de aanwijzing der statistiek betreffende het verlangen der toeristen en niet volgens het aantal opengevallen plaatsen alleen, evenmin volgens het ideale systeem van evenredig aantal leerlingen voor de verschillende werkplaatsen, doch alleen volgens de behoeften der koopers. Zodoende komt er evenredigheid tusschen voortbrenging en afname. De taak der school bestaat niet in het nutteloos verspreiden van gediplomeerde leerlingen over het geheele land. Met groote omzichtigheid wordt verkeersloosheid vermeden.

Ouderwetsche Benodigdheden.

De school gebruikt dezelfde ouderwetsche benodigdheden, waarvan de kunstnijveren zich in hun dorp bedienen. Dit hangt samen zoowel met haar economischen als haar artistieke opzet. De hand is het voornaamste werktuig, dat niet vervangen kan worden. De Westersche uitvindingen kunnen de Khermsche op kunstgebied niet evenaren. Zekerlijk zou b.v. het gebruik van chemische kleurstoffen bij het *hol (ikat)* der *sampot's (kain)* gemakkelijker zijn, doch de kunstwaarde wordt er door geschaad.

Valt uit dit alles niet véél voor Nederl.-Indië te leeren?

ENGELSCH EN DUITSCHE
— HANDELS —
CORRESPONDENTIE
BOEKHOUDEN
GDPRONK
COLUMBUSSTR
153
DEN HAAG
VOLLEDIGE
OPLEIDING VOOR ALLE
PRACTIJK EXAMENS

5544

HANIASCHOLEN

Hoofddir. G. DEKKER en Ir. C. KOSTER
 School A: Regentesselaan 339, den Haag
 School B: Regentesselaan 9, Rijswijk
 School C: Daendelsstraat 74, den Haag

Handelsdag- en Avondscholen

TELEFOON 118719

BOEKHOUDEN. Op onzen spec. cursus Boekhouden (duur 1½ jaar, opl. voor het Merc. ex.) kunnen nog enkele leerl. geplaatst worden, in het bezit van H. B. S.- of M. U. L. O.-diploma. 5571
ENGELSCH CONVERSATIE-LES. Aanyang 2e helft van September. Lesg. f4.— per mnd. Voorts dagelijks inschrijving voor Steno, Machineschrijven, Schoonschr., Talen, Handelscorr. Opl. tot Part. Secr. enz. Vraagt inl. over onze literatuurcursussen Nederl., Fr., D. en Eng. Taal en onzen cursus Vrij spreken in het openbaar. Spreekuren: Di., Wo., Do. en Vrijdagavond van 7—9 uur aan alle scholen.

DANSINSTITUUT

P. WILDSCHUT

KROMME NIEUWE GRACHT 48 — TELEF. 16079

UTRECHT

5165

5164

Van der Linden's Woontechniek

Voor 't gedistingeerde Interieur

Meubelmakerij Behangerij Stoffeerdery Verhuizingen

VAN DER LINDEN

J. S. BACHSTRAAT 51 — UTRECHT

Fabriek OUDENRIJN 38 — Telefoon 14819

Vertegenwoordigers overal te ontbieden.

5162

Hoofdkantoor
BINCKHORSTLAAN 5
Telefoon 772184
 (3 lijnen) 5563
 Vanaf 1 Juli Zomerprijzen

Het lokaal voor Wek. Publ. Veilingen
LEIDSCHEGRACHT 76, AMSTERDAM

is een vertrouwde, reeds 30 jaren bestaande Inrichting, voor den verkoop van

Nette Inboedel en Kleeding

TELEFOON 49900

5466

W. J. GERDING & Co.

Makelaars

Zoonodig verkoop en afrekening binnen één week

Bezoekt onze modelkamers.

U is steeds welkom, ook indien U niet koopt.

MEUBELFABRIEK
MESKER
PARKSTRAAT 10
DEN HAAG

5604

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De algemeene nood der wereld.

In *De Loc.* (7/8, blz. 17) betoogt prof. G. Bernhard dat men Europa moet opbouwen, en snel ook. Hoover's „vacantie-aar“ (het stopzetten voor één jaar van de internationale betalingen aan Amerika) is de laatste kans; in wezen is het een vorm van dwang. In werkelijkheid is Hoover geen vriend van Duitsland en geen tegenstander van Frankrijk. Hij wil probeeren den loop der crisis te wijzigen en, zoo mogelijk, zijn volk weer tot welvaart te brengen. Amerika bemerkt, dat het hamsteren van goudvorderingen over de geheele wereld leidt tot inflatie, schijnbloei en catastrofes. Zeker is, dat Amerika in dit jaar geen nieuwe credieten aan Europa zal verstrekken. De Amerikaanse Banken zullen het „rustjaar“ gebruiken om zich zoo veel mogelijk van hun Europeesche credieten te ontdoen. Een jaar van liquidatie zal in Europa beginnen; geen land in Europa blijft er van verschoond. De engte, waarin wij samengeperst zijn, zo lang wij allen op ons zelf leven en tegen elkander werken, die engte kan worden verbreed. Indien wij Europeanen eindelijk allen samenwerken, dan vinden wij het evenwicht tusschen kapitaal-gebrek en kapitaal-overvloed, tusschen overproductie en onderconsumptie op ons eigen continent. Nu hebben wij nog de kans.

De Loc. (7/8, blz. 20) ontleent aan de „New-York Times“ een beschouwing van den heer Th. L. Chadbourne over de werelddepressie en de hopelooze positie van stapelproducten. We moeten z. i. komen tot wereld omvattende economische regelingen, met bindende kracht voor alle produceerende en exporteerende naties, regelingen welke zullen moeten verzekeeren een meer rhythmischen gang van zaken en een vermindering in de toekomst van deze onvermijdelijke werelddepressie, welke heelemaal niet onvermijdelijk zijn. De actieve economische krachten der wereld en niet de politici moeten de situatie beheerschen.

In een hoofdartikel wijst *De Loc.* (8/8 „De kans“) er op dat de geheele situatie der wereld voor heden en toekomst ook van Ned-Indië beslissend is. Met Dean Inge en Baldwin deelt *De Loc.* het vertrouwen, dat het niet denkbaar is, dat de krachten ten goede, welke in de geheele wereld, zoo in het Westen als in het Oosten, de meerderheid vormen, welke de beschaving in stand houdt, niet bij machte zouden blijken om de thans heerschende moeilijkheden te overwinnen. Het is niet denkbaar, dat gezond verstand en goede wil niet zouden slagen, zoodra eenmaal begrepen wordt dat de gevaren allen gelijkelijk bedreigen.

Onderwerpen van internationaal belang worden voorts behandeld door het *Soer. Hbl.* (27/7 t/m 8/8 „Waar Boer en Brit tezamen wonen“; over taal, vlag, politiek, de status, Bloemfontein, slagvelden en Port Elisabeth; 4/8 „Het fascisme“; „Br. uit Australië“; 5, 6 en 8/8 „Kritieke week“; 7/8, 4de bl. „Indo-China“; „Br.-Indië“), de *Deli Crt.* (12/8, 4de bl. „Rusland“, *Dr. B. R.*), *De Sum. Post* (14/8 „Abd-el-Krim ontvlucht“), de *Java-Bode* (7/8, 3de bl. „Om den Pacific“) en *De Loc.* (4/8, blz. 4 „De Duitse crisis“).

De 10 % -korting verworpen.

Volgens *De Loc.* (4/8, blz. 3) heeft de *Volksraad*, na zeer levendige en uitvoerige discussies, het amendement-Soerose, waarbij uit de landsbegroting-1932 alle kortingsposten worden geschrapt en waardoor alle salarissen met ingang van dien datum intact blijven, aangenomen. De uitspraak, met 29 stemmen voor en 26 tegen, is als volgt te verklaren: Men is van oordeel, dat ongenoegzaam is aangetoond, dat geen andere bezuinigingsmiddelen ongebruikt blijven, terwijl men wel een zoo ruw en ingrijpend middel als

een salariskorting van 10 percent toepast; daarom heeft men uit de begroting bij amendement alle salarisposten, welke met 10 % waren verminderd, in den oorspronkelijken vorm hersteld. *De Loc.* zou gevoeld hebben voor het amendement-Fruin (strekking om de algemeene korting niet 10 percent, doch slechts 5 percent te doen bedragen), den tusschenweg, doch toen de Regeering ook daartegenover afwijzend bleef, was de eenige mogelijkheid; verwerping van de korting in haar geheel. Wie daarvoor stemden, hebben daarmede niet willen zeggen, dat zij 's Lands financielen toestand niet ernstig vinden, doch wel, dat het niet aangaat een zoo zware, algemeene en ongedifferentieerde korting toe te passen, zwaar drukkend op duizenden, terwijl anderzijds velerlei geldverspilling bestaan blijft en allerlei mogelijkheden hetzij tot bezuiniging, hetzij tot opvoering der inkomsten onbenut blijven. Met het „A. I. D.“ is *De Loc.* (7/8, blz. 17, „Waar dan?“) van oordeel dat niet op den ambtenaar bezuinigd moet worden, maar op de ambtenarij.

In den *Volksraad* heeft de heer Van Mook gestemd tegen het amendement-Soerose. In „De Stuw“ (*Bat. Nwsbl.* 11/8), een orgaan goedgeels van ambtenaren, vindt deze stem motiveering: Tegenover meer principieele bezuinigingen, die noodig en mogelijk zijn — men denke aan de militaire en maritieme uitgaven, aan de overmaat van administratie, aan de dubbele en driedubbele organisaties, die door het gevolgde stelsel van staatkundige decentralisatie in het leven zijn geroepen —, doch waarover nog weinig eensgezindheid bestaat, staan bovendien middelenramingen, die erkend optimistisch zijn. En de mogelijkheden van versterking der middelen ondervinden stuk voor stuk, zij het in verschillende kampen, zoodanigen tegenstand, dat het praktisch bereikbare op dit gebied beneden het mogelijke zal blijven. Ook kunnen wij niet, als in de jaren na 1920, rekenen op nakomende inkomsten. Onder al deze omstandigheden lijkt de salariskorting een onvermijdelijk, zij het hard middel om de toekomst voor overbelasting of inflatie — wat een veel ernstiger korting zou beteekenen — te bewaren. Geheel ongegrond lijkt het argument, dat de korting een extra belasting is op de ambtenaren. Wanneer men even omziet naar de groeiende groep middelbare particuliere werknemers, die werkloos is geworden of het inkomen veel meer dan met 10 % heeft zien dalen, en naar de miljoenenmassa der bevolking, die waarschijnlijk als geheel tot een vele tientallen procenten lager levenspeil wordt teruggedrongen, dan doet het belastingargument wonderlijk aan. Het is alleen te verklaren uit een eisch van volkomen stabiliteit voor ambtenaarssalarissen. Die eisch moge echter in normale economische omstandigheden volkomen redelijk zijn, in een crisis, waarvan te verwachten is, dat zij tot een blijvende verlaging van het prijsniveau zal voeren en die van langen duur en ongekende hevigheid is, kunnen normale eischen geen stand houden. En eindelijk beteekent het *Volksraadvotum* bij de onmiskenbare daling van de kosten van levensonderhoud — al valt over de mate daarvan te twisten — een positieve bevoorrechtiging van de ambtenaren, die zeker niet gewettigd is te achten.

Het „A. I. D.“ (*Bat. Nwsbl.* 11/8 „De S. S.“) meldt dat een Commissie van bedrijfschefs der Staatsspoor- en Tramwegen maandenlang de kwestie van afvloeiing van personeel bestudeerd heeft. Het resultaat is, dat spoedig heele reeksen ambtenaren heen zullen moeten gaan door pensionneering of op wachtgeld-stelling. De maatregel geldt in hoofdzaak het hooger en middelbaar personeel en voornamelijk de oudere ambtenaren, die reeds jaren op het hoogste salaris gediend en op het hoogste pensioen recht hebben (leeftijd 50 jaar en ouder).

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (7/8, 2de bl. „Volksraad-blamage“, Z.; 6/8, 2de bl. „Staatsspoorwegen“, Z.; 5/8, 2de bl. „Een ton gouds“), de *Deli Crt.* (15/8, 2de bl. „Trieste toestanden“, N. v. d. D.), het *Bat. Nwsbl.* (6 t/m 11/8 „Uit den Volksraad“; 6/8 „Plus ça change...“, betr. brochure ir. Cramer) en de *Java-Bode* (11/8 „Koninginnedag en Werkloozensteun“).

Kolonisatie-misère.

Als een kaartenhuis ziet het *Soer. Hbl.* (4/8, 2de bl. Z.) geleidelijk het geheele kolonisatiegebouw van Indo-Europeanen in elkaar storten. Tot in den treure heeft Z. vanaf 1929 gewaarschuwd tegen de wilde „kolonisatie“ in Nieuw-Guinea. Personen, die niets van landbouw wisten, noch van het leven in primitieve streken, trokken naar N-Guinea. Langzamerhand druppelden de berichten der misère door. Het werd zeer tragisch voor ieder, die met den Indo-Europeanen meevoelt en begrijpt dat deze, met schade en schande, het landbouwbedrijf zal moeten leeren. Een rapport over N-Guinea van den resident van Ternate en het verslag van een geneesheer, die de nederzettelingen der kolonisten heeft bezocht geven opzienbare staaltjes over de misère en de verwording der kolonisten. Is dit eene désillusie, Z. gelooft dat er eene andere nadert, welke allicht nog grooter is. Uit een antwoord der Regeering in den *Volksraad* bleek, dat de Regeering niet zal kunnen overgaan tot het verleenen van financielen steun voor kolonisatie van Indo-Europeanen op Poeloe Laoet, alvorens haar uit de met Landssteun, en ook overigens onder zeer gunstige omstandigheden, opgezette kolonisatieproef van het

Een goede buur

is beter dan een verre vriend, maar het best is toch een goede vriend dicht in de buurt.

Daarom Purol in huis! 5492

In doozen van 30, 60 en 90 ct. Tube 80 ct. Verkrijgbaar bij Apothekers en Drogisten.

Indo-Eur. Verbond in de Lampongsche districten zal zijn gebleken, dat eene dergelijke proef goede kans van slagen heeft. De kolonisten van het I. E. V. zullen — zoo waarschuwt Z. ten slotte — goed doen dit ter harte te nemen. Zou ook de Giesting-kolonisatie moeten mislukken, ondanks de bijzonder gunstige omstandigheden waaronder zij werd begonnen, dan behoef het I. E. V., en evenzeer eenige andere vereeniging, in de eerste kwarteeuw niet meer bij Regeering of publiek terug te komen met plannen tot kolonisatie.

Landbouwzaken worden behandeld in het *Soer. Hbl.* (30/7, 6 en 7/8 „Cultuurbelangen“, *Dr. v. H.*; 30/7, 2de bl. „Kolonisatie-tragedie“; 31/7, 3de bl. „Oprichting van een Suikerbedrijf in China“; 7/8, 2de bl. „Vergeten tanièmes“, door oud-geëmpl. van suikerfabrieken), het *Bat. Nwsbl.* (30/7 „Kleine landbouw“; 6/8 „Tapmethode“ van Van Veen), de *Java-Bode* (4, 5 en 6/8 „Kolonisatie-weet“; 6/8 „Sumatra-tabak“, betr. motie-Thamrin; „Amerika en de P. S.“), de *Deli Crt.* (10/8 „Uitvoerrecht op Deli-tabak“; 11 en 14/8 „De kolonisatie op N-Guinea“), *De Sum. Post* (8/8 „Belasting willekeur“) en *De Loc.* (6/8 „Landrente“, betr. gedeeltelijke onthefing).

De valsche munters.

Den 22sten Juli is de hoofdinspecteur H. Broekhoff, leider van de Nederlandsche Centrale inzake falsificatiën, naar Ned-Indië vertrokken om hier den strijd aan te binden tegen valsche munterij en falsificatiën in het algemeen (*De Loc.* 4/8). In 1929 werd te Genève de conventie ter beteugeling der valsche munterij door vele landen geteekend. In ieder land zou een centraal bureau worden gevestigd; in Nederland was reeds in November 1929 een dergelijk bureau ingesteld. In Ned-Indië werd in Febr. 1931 een centraal bureau opgericht te Batavia; de algemeene leiding berust bij den procureur-generaal. Het bureau staat in zeer nauw contact met de Javasche Bank als circulatiebank. De valsche munterij is in het algemeen een verschijnsel, dat zijn wortel heeft in de toestanden van het land zelf. Zoo heeft Nederland in 1921, een grooten last van valsche Nederlandsch bankpapier gehad, wat te wijten was aan den honger in het buitenland naar Nederlandsch bankpapier en het verbod om het langs legalen weg te krijgen. De tegenwoordige deviezenregeling in Duitschland zal weer een rijke bron voor valsche munters worden; als het vertrouwen in de mark gaat verminderen, stijgt meestal dat in de buitenlandsche geldswaarden. Valsch geld, in Ned-Indië aangetroffen, is in den regel buiten Indië gemaakt, in China, Japan of de Straits. Een nadeel in Ned-Indië is, dat de bevolking valsche munten niet zoo spoedig zal herkennen als dat in Nederland het geval is, ofschoon de Chinese kassiers een scherpe intuïtie op dit gebied hebben. Daar komt nog bij, dat Kromo, zoo gauw hij een nieuwen rijksdaalder in handen krijgt, hij dezen als versiering beschouwt en er b.v. een broche van maakt. Als hij in geldnood zit, sloopt hij de spelt er weer af, zoodat er een groot aantal beschadigde munten in omloop is. De heer Broekhoff zal terugreizen over Japan en Amerika, waar hij — niet officieel — besprekingen met politieautoriteiten zal houden.

Het *Bat. Nwsbl.* (6/8) maakt melding van de ontdekking te Batavia van een belangrijke valsche munterij. Het bedrijf werd uitgeoefend door twee Chinese goudsmiden; zij hebben — zoo luidde hunne verontschuldiging — tot dit bedrijf hun toevlucht moeten nemen, omdat er in deze tijden voor goudsmiden niets meer te verdienen valt. Behalve materialen, gereedschappen en smeltkroezen werden ook nog 350 valsche kwartjes en dubbeltjes in beslag genomen; er moet reeds voor een niet onaanzienlijk bedrag van het nagemaakt geld in omloop zijn. De stukken, vervaardigd uit een mengsel van tin en een ander metaal zijn keurig nagemaakt en slechts bij nauwkeurig onderzoek van echte te onderscheiden.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (22 en 23/7 „Bestrijding van woeker“, *J. E. J.*; 29/7 „Reclasseringsmethoden“, *J. E. J.*; 6/8 „Aankweeken van spaarzin“, *J. E. J.*; 7 en 10/8 „Batikkerijen“), het *Soer. Hbl.* (29/7, 4de bl. „Onderzoek arbeidsinspectie te Malang“, strootjesfabriek), het *Bat. Nwsbl.* (16/7 „Over vrijheid“, prof. Schepper), de *Deli Crt.* (31/7 „Nadeelen van toelatingsreg.“).

Glij- en zweefvliegen. Medan—Singapore.

Enige sportsmen hebben te Semarang een glijvliegtuig uit Duitschland gekocht en onder leiding van een militair vlieger het glijvliegen beproefd. Het glijden in

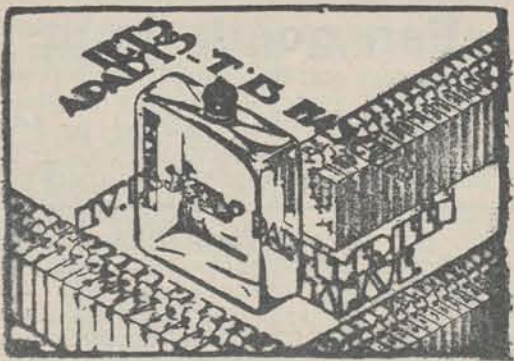
VICTORIA-WATER
OSERIANNSTEIN

HEERLIJK

GEZOND

NATUURLIJK BRONWATER

5504

606

het heuvelland van Semarang ging zeer goed; het was een ongevaarlijke sport. Ook zijn bij Soerabaja genoeg hellingen te vinden om het glijvliegen en later het zweefvliegen te beoefenen. Duur is deze sport niet. Als men een paar keeren gezien heeft, hoe het moet, kan men gerust op het stuurstoeltje gaan zitten en het commando „los” geven; men komt altijd op den grond terug. (Soer. Hbl. 7/8, 3de bl.).

Het traject van de nieuwe luchtlijn Medan—Singapore vice versa (Bat. Nwsbl. 11/8) is een bijzonder mooi traject. Men stijgt op te Singapore, vliegt langs de Westkust van de Straits tot het oude plaatsje Malakka, en steekt daar over naar het eiland Roepat, vanwaar men Sumatra's Oostkust houdt tot aan Medan toe. Zoowel van Singapore tot Malakka, als van Roepat tot Medan, geniet men van mooie panorama's. De geheele tocht duurt vier uren.

De Deli Crt. vertelt van „De Bakermat der Bataks” (27, 28 en 29/7, betr. het eiland Samosir in het Tobameer) en „Pandelingschap op Sumatra” (12/8), De Loc. van „Makasser” (27/7), het Soer. Hbl. van „Tijdens de O.-I. Compagnie” (11/7 t/m. 8/8, 4de bl. Dr. G. M.), het Bat. Nwsbl. van „Indische jongeliedenbond” (23/7, H. v. d. Wall) en van „Suez-Port Said” (6/8, naar Caïro vanaf de mailboot).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

In de *Bintang Timoer* van 13 Juli is geplaatst een verslag van de eerste openbare vergadering van de nieuwe partij „P. I.” (Partai Indonesia, opvolgster van de P. N. I. — Red.) te Batavia gehouden. De vergadering was geheel gevuld met Indonesiërs die hun hoop vestigen op en vertrouwen hebben in de nieuwe partij, zegt het blad. Aanwezig waren voorts eenige leden van den Volksraad, ambtenaren van het kantoor voor Inl. zaken en veel vertegenwoordigers van verenigingen. Voorgelezen werden de telegrafische sympathiebetuigingen van eenige verenigingen die geen vertegenwoordiger hadden kunnen zenden. Mr. Sartono, de voorzitter, verklaarde dat de P. I. in de plaats van wijlen de P. N. I. werkt, met alle kracht, op een basis van zelfhelp, rekenend op den steun van het volk. Haar politieke richting is: streven naar de onafhankelijkheid van Indonesië. Alle Indonesiërs, onverschillig van welken godsdienst, kunnen tot de P. I. worden toegelaten. De P. I. houdt niet van drukte maken. Zij zal zwijgend werken. Zij streeft naar de versterking van een economische en sociale toestand van het volk. Enz.

De *Bintang Timoer* accentueert deze laatste verklaring van mr. Sartono. Het is niet om van de verdienste van ir. Soekarno, die veel van het podium schreeuwde en daardoor terecht een soort van politiek tooneel in de harten van het volk bouwde, af te dingen, maar het is thans de tijd om den door mr. Sartono aanbevolen weg te volgen. Toegelicht wordt hoe ir. Soekarno zich verdienstelijk heeft gemaakt om het slapende volk wakker te schudden en bij dit volk ineens en radicaal het besef bijbracht t.o.v. zijn positie en wat het moet doen. Dit wordt de eerste phase genoemd. Bij de intrede van de tweede phase trof hem het bekende noodlot. Thans zal de arbeid worden voortgezet door de nieuwe partij, die het eerste werk niet meer behoeft te verrichten. De politiek van in stilte werken beteekent niet — aldus het blad — vreespolitiek of geheime politiek, maar hij die weet, de geschiedenis kent van de politieke verenigingen in Indië met al de gevaren welke haar hebben getroffen, zal kunnen begrijpen dat, waar het politiek recht (van dit land) afhankelijk is gemaakt van het oordeel van de overheerschers, de politiek van luid spreken de eigen positie verzwakt. Zij zou haar hals kunnen breken voordat zij goed is georganiseerd. Gehoopt wordt dat het Indonesische volk zal begrijpen en dat het zijn (politieke) rijpheid zal toonen. Men spreke wat *minder* in de vergaderingen maar doe in het vervolg buiten de vergaderzalen wat *meer* voor de verheffing van land en volk — aldus het blad.

Volgens de *Sinar Deli* van 29 Juni zou de *Deli Crt.*, schrijvende over een geval van lastig vallen van een Europeesche dame op straat door een Inlander, met niet nader te noemen bedoelingen,

hebben aangedrongen op een zware straf. Dat aandrigen op een zware straf in het geval dat de geplaagde dame tot het ras der overheerschers behoort, is volgens het blad overbodig. Want een niet-Europeaan die zich aan een Europeesche dame mocht vergrijpen, wordt steeds zwaar gestraft. In dit verband wordt verteld dat een Voor-Indiër, die een Eur. dame zou hebben geplaagd, veroordeeld werd tot twee maanden gevangenisstraf. Deze straf, vergeleken bij de voorwaardelijke veroordeling van Lettinga, is zwaar genoeg. Het blad zegt het eens te zijn met de Deli Crt., dat dergelijke vergrijpen zwaar moeten worden gestraft, maar dan zonder onderscheid van ras. Het veroordeelt het lastig vallen van Eur. dames door Inlanders, maar omgekeerd ook het lastig vallen van Inheemsche vrouwen door Europeanen. Het pleit voor gelijke behandeling. Wanneer de Europeanen niet willen — aldus het blad — dat dun dames door de Inlanders worden gehinderd, moeten zij er ook voor zorgen dat hun landgenooten de Inl. vrouwen met rust laten.

Het van de hand van den heer P. de Kat Angelino verschenen Batikrapport heeft vele bladen in beroering gebracht. De organen der Inheemsche pers vallen de Chineesche werkgevers aan en de Chineesche bladen verwerpen zich daar weer tegen.

In de *Bintang Timoer* van 1—6 Juli wordt het rapport weergegeven en besproken. Volgens dit blad heeft het rapport een belangrijk en betekenisvol inzicht gegeven aan de Inheemsche bevolking. Aan de hand daarvan kunnen de betrokken werkgevers in de batikkerijen in groepen worden verdeeld naar gelang van hun wredeheden of goede daden. Naar hun goede daden zijn ze te verdeelen als volgt: De Javaansche werkgevers zijn de beste. Dan volgen in de tweede plaats de Europeesche, in de derde plaats de Arabische en in de vierde plaats de Chineesche werkgevers.

Uit het rapport meent het blad de conclusie te trekken dat alle „wreede en slechte handelingen, mishandelingen en uitbuitingen” welke er in zijn vermeld, in het algemeen voor rekening komen van de Chineesche batikkerijen, met uitzondering van die te Solo, omdat deze wellicht het voorbeeld der Inheemsche bedrijven hebben gevolgd. Met genoegen zegt het blad in het rapport te ontwaren de humaniteit oftewel het menselijk gevoel van de betrokken Javaansche werkgevers.

Gehoopt wordt dat hun voorbeeld door andere Inheemsche werkgevers zal worden gevolgd en dat het voor de Inheemsche bevolkingsgroep een aanmoediging zal zijn om steun te verlenen aan de bedrijven van of gedreven door hun landgenooten. Door het voorschot-systeem gebeuren er in de batikkerijen verschillende „misdaden en slechtheden”. Maar de Javaansche werkgevers doen deze niet.

De in het batikrapport van den heer de Kat Angelino gesignaleerde arbeidstoestanden in sommige Chineesche en Arabische bedrijven op Java herinneren den redacteur van de *Galih Pakoan* van 16 Juli aan de tijden van weleer, toen de slavernij nog bestond. Wordt van Delische contractanten, in verband met het afkeurenswaardige arbeidsstelsel onder poenale sanctie vaak beweerd dat zij hun leven verkoopen, thans blijkt dat ook in de meer nabije omgeving betreuenswaardige arbeidstoestanden voorkomen, welke tot schrijver's verbazing geen één der vele verenigingen en bladen vermocht aan het licht te brengen. Niemand zal er wel ooit aan hebben gedacht dat de prachtige kains, waarmee men bij verschillende gelegenheden pleegt te pronken, den vervaardigers zooveel leed en tranen hebben gekost. Menigeen zou die kains niet met zooveel genoegen en trots hebben gedragen indien hij wist dat mishandelde koelies, landgenooten, ze tegen hongerloon hebben moeten vervaardigen. Het arbeidskantoor, doch vooral de heer de Kat Angelino, heeft met zijn bovenbedoeld onderzoek de Indonesiërs zeer zeker in niet geringe mate aan zich verplicht.

Van de Mal-Chineesche bladen is het alleen de *Sin Tit Po* die de Chineesche werkgevers in sommige batikbedrijven veroordeelt. Het blad betreurt het in zijn nummer van 6 Juli, dat er nog Mal-Chin. bladen zijn, die zich bij de bespreking van het rapport over de toestanden in de batikkerijen te Lasem door hun nationalistische gevoelens laten beïnvloeden. Dit wijst er op dat men zich nog niet op een hooger zetel weet te verheffen dan op den nationalen, dus nog niet op den troon der menselijkheid. De handelingen van Chineesche werkgevers in Lasem, aan de juistheid der berichten waarover wij niet het minst twijfelen, zijn volgens het blad immers verre van fatsoenlijk, zullen een gewoon mensch de haren ten berge doen rijzen en voor hem een aanleiding zijn om zulke werkgevers te verwenschen. Tracht men dergelijke handelwijzen dus nog goed te praten, hetzij openlijk den wel in bedekte termen, dan beteekent dit dat zoo iemand nog beneden een gewoon mensch staat. Men moet zich in dit geval niet door zijn nationalistische gevoelens laten meevoeren, maar men moet zijn menselijkheidsgevoel toonen.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 6 van 8 Augustus: Oude en nieuwe opvattingen omtrent de voedselopname door de plant en de bepaling van het voedselgehalte van den bodem (voordracht door ir. H. L. Dinger op het congres der „Soekaboemische” te Bandoeng op 18 Juli). — Blijde rubberboodschap (de sultan van Djohore heeft aan de Incorporated Society of Planters te Londen bijeen, voorgesteld dat alle rubberondernemingen in den Staat Djohore vrijwillig een pond rubber per beplante acre zouden afstaan aan de regeering, die deze voor het aanleggen van rubberbestratingen zoude moeten gebruiken). — Rubbercrisis en doodkisten (een ander, lumineus, denkbeeld van den heer V. D. Parsons in de Strait Times is, om voortaan rubberdoodkisten te doen gebruiken ter besparing van hout en gebruik van rubber.) — Koffie-historie (een geschiedkundig overzicht). — Een nieuwe behandeling van latex (gevonden door de Amerikaanse firma The Naugatuck Chemical Comp. te Naugatuck Conn. Octrooi No. 47767 van 15 Juni). — Menthol uit Citronella-olie (sinds eenigen tijd vervaardigt de fabriek van den heer A. Maschmeijer jr. te Amsterdam uit Java-citronella-olie menthol, dat aan de eischen der Ned. Pharmacopee 5de editie voldoet).

Gazette de Hollande

No. 3151 van 4 Sept.: Cinchona in Java: its History and Development, door M. Kerbosch VII.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 9 van 1 Aug.: Over inversio uteri, door dr. L. D. Eerland en dr. A. P. Ketel. — Onderzoek naar de kinderen, die in 1929 te Batavia geboren zijn met behulp van vroedvrouwen van Boedi Kemoe-liaan, door dr. G. B. Walch-Sorgdrager. — Over de doeltreffendheid van de ontwenningsskuur volgens Modinos voor opiumschuivers, door A. de Moll van Otterloo en A. Bonebakker. — Onderzoekingen over het bestaan van een filtreerbare en onzichtbare vorm van den typhusbacil, door dr. B. J. Emanuels.

De Hollandsche Revue

No. 17 van 1 Sept.: Bedreigd bezit. Zal het historische kasteel te Kaapstad verdwijnen, door Fred. Oudschans Dentz (een geschiedkundig overzicht van den bouw na de komst van Van Riebeeck. Ook hier het voetspoor der vaders. De Vereenigde Oost-Indische Compagnie, wier monogram op dit bouwwerk staat uitgehouwen met de wapens van Amsterdam, Rotterdam, Delft, Zeeland, Hoorn en Enkhuizen, heeft deze grijze wachter aan Tafelbergs voet doen oprichten. Blijkens de mededeeling van den burgemeester van Kaapstad is het gevaar afgewend.) — De dag in avondkleedij. Een koninginnedag vol besognes, door v. L. (het zonderlinge gebruik in Ned.-Indië, het eenige land ter wereld, waar de heeren der schepping reeds vóór de lunch avondgewaden dragen. Wij kunnen hieraan toevoegen, dat dezelfde onzin in andere gebiedsdeelen wordt vertoond, in Suriname en Curaçao. Nederlanders schijnen in de tropen niet te beseffen, dat men alleen in rok in den avond verschijnt.)

De Indische Gids

No. 9 van September: De Practijk van 's Compagnies Dieven, door G. B. J. van Heuven (in het Rijksarchief berust een geschrift, memoires van Arnout Luijmes, die omstreeks 1745 uit Indië kwam, een boek, „zonder titel, handelend over diverse Oost-Indische Zaaken en Costumados”. Een der bewindhebbers der Comp., Samuel Radermacher, liet er een afschrift van maken. De slotsom waartoe men komt is, dat 's Comp. dienaar in die vette dagen van tempoe doele — de enkele gunstige uitzonderingen niet te na gesproken — vrijwel synoniem was met dief of diefjesmaat). — Het Dumpingsvraagstuk in den Internationalen Suikerhandel.

VEREENIGDE OCTROOIBUREAUX

BEËEDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN

BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 772080 772081 772082

AANVRAGEN VAN OCTROOIEEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5204

door A. de Graaff (in de naaste toekomst en onder de huidige omstandigheden zal dumping in den suikerhandel geen factor van overwegend belang zijn.) — De Nederlandsche hervormingen op Java een Westersche failure meer in het Oosten, door dr. H. G. Heijting (naar aanleiding van het beoog van M. J. Cornelius, uitgave van A. L. Smits, Heide bij Antwerpen, 1931, prijs f.0.80). — De Regeeringscommissies in Nederlandsch-Indië, door L. J. van Dijk (vervolg op de overzichten in de Ind. Gids van Nov. 1923, Febr. 1925, Juni 1926 en Aug. 1928). — De naam Indonesiër (op het aanstaande congres van den Bond van Inlandsche bestuursambtenaren wordt het voorstel behandeld van den Patih van Grisee, het Volksraadlid Soetardjo, om de Regeering te verzoeken in alle wetten het woord Inlander te vervangen door Indonesiër.

De Indische Mercuur

No. 36 van 9 Sept.: De beteekenis der tweede gewassen voor Voedselproductie in N.-I. (rapport voor het Congres international et intercolonial te Parijs van 1 tot 4 Aug. 1931, door K. van der Veer). — Koelie-Ordonnantie 1931 (de tekst van de Regeerings-verordening ter uitvoering van de Koelie-Ordonnantie 1931 is opgenomen.)

De Indische Verlofganger

No. 5 van 4 Sept.: Indische Moskeeën, door S. Kalff.

Inter-Ocean

Augustusnummer: Koepang, Capital of Timor, door M. O. W. — The Bruas Rhino, door J. W. Cox (verhaal van den jacht op de Rhinoceros.) — A Malayan Leper Island, door George Bilainkin (Pulau Jerejak).

Koloniaal Tijdschrift

September, no. 5: 25 jaren onderwijs en zending bij de karo-Bataks (naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de leprozerie Laoe Si Momo), door sr. J. Francois. (De schrijver wijst er op, hoe hier een landstreek zonder georganiseerd bestuur met een bevolking met groote onafhankelijkheidszin zonder bloedigen krijg kon worden gepacificeerd door de samenwerking van bestuur en zending, waarbij de oprichting van de leprozerie Laoe Si Momo de eerste stap is geweest. De schrijver behandelt dan verder de resultaten, op het gebied van het onderwijs en de zending verkregen, en bespreekt daarbij het merkwaardige feit, dat de zendingsscholen in 1920 wegens teruggang van het schoolbezoek moesten worden gesloten, terwijl daarna de Karo Batak-kers zelf scholen begonnen te stichten met gebruikmaking van dezelfde localiteiten en onderwijzers). — Eenige mededeelingen over de nieuwgevormde dorps-gemeenten in Jogjakarta, door dr. L. Adam. (Zijn conclusie luidt, dat hoezeer de ijver en de toewijding bij den opbouw van de Kaloezahans moet worden geprezen, er toch vaak, mede uit gebrek aan een goed fundament niet goed gebouwd is. De pranatans (verordeningen) betreffende de nieuwe rechtsgemeenschappen schieten z.i. in verschillende opzichten te kort.) — Aanteekeningen over adat en adatrecht bij de Bonesische prauwvaarders, door H. J. Friedericy (het behandelt de wijze, waarop de winst wordt verdeeld onder de verschillende, bij de handelsprauwvaart betrokken partijen). — De vorsten van Banggai, door dr. Alb. C. Kruyt (het vorstenbestuur in den Banggai-archipel. Deze omvat de eilanden Peling, Bangkoeloeng, Bokeran, en Bankalan. Er is een duidelijke kaart bijgevoegd.)

Oedaya

Augustus—Septemernummer, no. 8 en 9: Gewijd aan de Parijsche Tentoonstelling met talrijke fraaie afbeeldingen. De crisis van onzen tijd, door Rn. Ms. Noto Soeroto. — De verlossing uit onzen maatschappelijke nood, door D. Valkema II (Nieuwe wegen). — Een groot Nederlander. Bij het afscheid van jhr. mr. A. C. D. de Graeff van Indonesië, door Rn. Ms. Noto Soeroto. — Het groote Parijsche twispunt, door W. M. Klaar (de koloniale Tentoonstelling). Balineesche danskunst in Parijs, door B. van Eijsselsteijn. — Ardjoena's beproeving, door Rn. Ms. Noto Soeroto (geschreven naar aanleiding van het optreden der Balische dansers en danseressen te 's-Gravenhage den 9den Juni). — Frankrijk en zijn zwarte vrienden, door H. F. Joël. — De zeven zangers van Abraxas, van Hein von Essen (besproken door Nico Oosterbeek.)

Orgaan der Ned.-Indische Officiersvereniging

No. 7, Juli: Een en ander over het beoordeelingsvoorschrift voor Europeesche officieren (A. O. 1928, no. 8), door Odno. — Het promotievraagstuk, mede in verband met den pensioenlast, door S. Tulp. — Hetzelfde onderwerp, door H. B. — Het beoordeelingsstelsel, door Th. van Ardenne. — De bevorderingsaanspraken bij vacature, door R. G. van Wichem.

De Rijkseenheid

No. 50, van 9 Sept.: Dr. J. W. Jenny Weyerman† (die plotseling te Paramaribo is overleden, de wakkere strijder voor de waterleiding aldaar). — Verworden tot Aziaten, door Emeritus (te recht of ten onrechte wordt Suriname wel eens de meest Nederlandsche kolonie genoemd. Tegen deze uitdrukking „verworden”, welke door een lid van die Staten was gebruikt en volgens Emeritus misplaatst, kwam een lid der koloniale Staten, een Britsch-Indiër op). — Een nationalistisch oordeel over Javaansche Politiek, door R. (Dr. Abdul Rivai schrijft in het Vaderland van 25 Aug.: er is geen Ind. nationalisme, wel Javaansch nationalisme). — De taakverdeling en de Regent van Bandoeng.

De Stuw

No. 15 van 8 Augustus: Strafbare deelneming aan verboden vereenigingen, door S. T. — De gemengde bedrijfsvorm, door A.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aandr. Genootschap

September: De kaartering van Nederlandsch-Indië, door A. Tissot van Pattot (overzicht over het tijdvak 1920 t/m. 1929. Met kaart). — Kjökenmøddinger und paläolithicum in Nord-Sumatra, door dr. H. M. E. Schürmann (met 2 kaarten, tekstfiguur en 25 afbeeldingen). — Reisindrukken van een bioloog op Timor en Flores, door W. C. van Heurn. — Beschouwingen over de hernieuwde werking van den Merapi der Vorstenlanden van December 1930. Naschrift door dr. G. L. L. Kemmerling.

De Tropische Natuur

Afl. 8, van Augustus: Wat de Boroboedoe den natuuronderzoeker leert, door H. Cammerloher (bij nauwkeurig en dieper gaande beschouwing stond schrijver verbaasd over de getrouwe uitbeelding der verschillende volkstypen, over de nauwkeurig afgebeelde wapenen, huishoudelijke voorwerpen, huizen, schepen, enz. — De vischkat, Felis viverrina, door Sody (eerst in 1908 op Java door M. Bartels Sr. ontdekt). — Maraboe, door C. J. Tirion. — Over twee Styrax-Gallen en hun bewoners (voorloopige mededeeling), door J. C. van der Meer Mohr (aangetroffen op Styrax-boomen in het bosch langs het gedeelte tusschen Bandar Baroe en Lau Deboek-Deboek van den asweg Medan-Brastagi). — Slangenbeten, door F. K. (Kopstein behandelt de mythe der snake-stones in zijn boekje over Javaansche gifslangen.)

Tropisch Nederland

No. 10 van 7 Sept.: Een bezoek aan de Parijsche koloniale wereldtentoonstelling, door H. van der Mandere, II. slot. — Manokwari, door mev. M. Krom-Veerman. I. (in Noord-Nieuw Guinea) — Nederlands roeping in Indië, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. X.

Weser Zeitung (Bremen)

25 Augustus.: Holländische Kolonialpolitik, door dr. Th. Metz.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

St. Claverbond. September: Statistiek der eerste 20 jaar priesteropleiding op Java. — Dr. J. J. van Rijckevorsel en de katholieke sociale bonden van Ned.-Indië, door J. Huygens (deze is benoemd tot doctor in de wijsbegeerte en theologie aan de Pauselijke Gregoriaansche universiteit).

Dominicaner-Missien. afl. 99 en 100: Cunucu „Colombia”, door pater M. Latour (cunucu is een papiamentsch woord voor platteland, buitendistrict, dorp, plantage, boerderij, buitenverblijf, landgoed, enz. Colombia is op Bonaire gelegen). Het St. Elisabeth's Gasthuis op Curaçao, door P. A. Euwens. (dat 3 Dec. 1930 75 jaren bestond. Pater Euwens geeft een volledig geschiedkundig overzicht over het ontstaan van en den arbeid in dit ziekenhuis.) — In Memoriam pater

J. P. Delguer, door pater I. Verriet. — Curaçoesche muziekinstrumenten, door pater B. Krugers. — Poor Statia, door pater M. Latour (Statia is St. Eustatius, het armzaligste eiland van al onze W.-I.-bezittingen.)

Een vaste Burg is onze God. No. 3 Sept.: Een goudfeest, door W. F. Schröder (op de Batoe-eilanden).

Die Katholischen Missionen. Sept.: Tod eiens verdienten Glaubensboten (Joh. van der Loo, op 5 April 1930 overleden, na 13-jarigen arbeid in Ned.-Indië).

Nederlandsche Zendingsblad. September: Een groote overgang, door A. J. de Neef (over de Papoea's van Menawi). — De „Koempolan besar”, door A. J. Blik (een groote samenkomst in de Willemskerk te Batavia). — Het leeggelopen meer, door A. K. de Groot (te Sidanglaja, ook wel meer van Tjisaroea geheeten). — Het feest in de Minahassa. 1831—12 Juni 1931, door N. van der Post.

Suriname

Onder het hoofd „Eindelijk ingediend” geeft *De West* van 11 Augustus een overzicht van de nieuwe staatsregeling voor Suriname. Daar ons van de indiening niets bekend was informeerden wij op de landsdrukkerij. Daar wist men er ook niets van.

Ook *De Telegraaf* van 9 Sept., tweede ochtendblad, geeft een overzicht van de nieuwe staatsregeling voor Suriname en ook van die voor Curaçao.

De „Staten” — niet langer „Koloniaal Staten” — zullen voortaan uit 15 leden (thans 13) bestaan, waarvan 10 gekozen door de bevolking en 5 benoemd door den Gouverneur.

Bij verschil van meening tusschen Gouverneur en Staten wordt de beslissing in hoogste instantie genomen bij Wet of Koninklijk Besluit. *De West* had gaarne gezien dat het laatste verviel, zoodat uitsluitend de Staten-Generaal uitspraak doen.

De Staten behouden het recht van initiatief (het recht om zelf verordeningen voor te stellen) en zullen als regel voortaan worden gehoord wanneer wetsontwerpen of Koninklijke Besluiten in de maak zijn.

Het kiesrecht wordt uitgebreid. Naast censuskiezers, zullen voortaan ook capaciteitskiezers ontstaan. Deze moeten voldoen aan zekere eischen van verstandelijke ontwikkeling. Hiervoor zal echter een hoogere ontwikkeling worden vereischt dan het gewoon lager onderwijs verschaft. Censuskiezer is men reeds bij een inkomen van f 1000.— (thans f 1400) welke grens geleidelijk verlaagd kan worden tot f 500.—

De nieuwe staatsregeling bevat een blanco-artikel betreffende vrouwenkiesrecht. Desgewenscht kan dit kiesrecht in het leven worden geroepen.

Een jaarlijksche vergoeding van f 1000 voor het lidmaatschap der Staten, zooals door de commissie-Staal was voorgesteld, wordt voorshands financieel bezwaarlijk genoemd. Er is echter geen bezwaar om een presentiegeld per vergadering toe te kennen.

De Gouverneur zal voortaan, bij aanbidding van ontwerpen aan de Staten, een termijn kunnen bepalen waarbinnen zij hem hun beslissing mededeelen. Verloopt die termijn zonder dat de Staten de verordening hebben behandeld, dan is de Gouverneur bevoegd deze zonder hun medewerking af te kondigen.

Het benoemingsrecht van den Gouverneur is nu uitgebreid met de bevoegdheid tot benoeming van den procureur-generaal, den administrateur van financiën en den agent-generaal voor de immigratie, welke benoemingen tot dusverre geschieden bij Koninklijk Besluit. Voorzitter en leden van het Hof worden door de Kroon benoemd voor hun leven. De griffier wordt voortaan benoemd door den Gouverneur.

De benoeming van den griffier der Staten — tot dusver door het College zelf — heeft voortaan plaats door den Gouverneur, op voordracht der Staten, die een tweetal opgeven.

Bij uitlandigheid van meer dan acht maanden vervalt voortaan het lidmaatschap.

De begroting zal voortaan in April worden ingediend bij de opening van het zittingsjaar der Staten.

De nieuwe Staatsregeling geeft gelegenheid om plaatselijke gemeenschappen met eigen geldmiddelen in het leven te roepen. De instelling daarvan is facultatief gesteld.

★

De Nieuwe Stem schrijft:

„Sinds 1865 komt in ons Regeeringsreglement voor „dat de leden der Koloniale Staten niet gerechtelijk vervolgbaar zijn ter zake van hetgeen zij als zoodanig gezegd en gedaan hebben.”

Het gooien met inktkokers en andere projectielen komt hier niet voor, maar als een Statenlid een ander een gat in zijn hoofd zou gooien, zou men de vraag kunnen krijgen of hij dit „als Statenlid”

VOOR AL UWE REIZEN

Reisbureau LISSONE N.V.

AMSTERDAM

Leidschestraat 5

Dam 10

Reisbureau LINDEMAN N.V.

DEN HAAG

5033

— N.V. Ned. Ind. Reisbureau LISSONE-LINDEMAN — en elders

BATAVIA-CENTRUM: Rijswijkstraat 2 — SOERABAYA: Simpang 4

GENUA

MARSEILLE

PARIJS

Uff. Informazioni C.I.T.
Stazione P. Principe

C. J. BRANDT,
„Hotel Splendide”

Knickerbocker Tours
14 Bd. Malesherbes

gedaan had en zoo ja, hij zou niet strafbaar zijn. Thans wordt met een kleine verandering de bepaling van de grondwet overgenomen en zal het artikel luiden: „De Leden der Staten zijn ter zake van hetgeen zij in eene vergadering gezegd en schriftelijk overgelegd hebben, niet gerechtelijk vervolgbaar, tenzij zij daarmee openbaar maken wat in besloten vergadering of onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.”

De West van 18 Aug. schrijft:

„Omstreeks half negen hedenmorgen kwamen er berichten, dat de Do X in Para was opgestegen, manoeuvres maakte en het voornemen had heden de reis naar Suriname te volbrengen. Latere berichten vestigden het vertrek van den reuzenvogel en heel Paramaribo verwachtte omstreeks vier uur het luchtmonster te zien nederdalen. Juist bij het ter perse gaan van ons blad, om kwart voor vier, daalde de Do X majestueus voor onze stad neder, onder groot enthousiasme van onze bevolking. De Do X reisde langs de kust, met een bemanning van 16 koppen en 6 passagiers. De bedoeling is om morgen de reis voort te zetten naar New-York, via Trinidad.”

En in het nummer van 21 Augustus:

„Nu dit nommer ter perse gaat, is de Do X al duizenden mijlen van Suriname verwijderd. Zijn verschijning en verdwijning is als een droom geweest. Dinsdagmiddag in Suriname. Woensdagmorgen om half negen vertrokken, nagestaard door duizenden. Om kwart over twee denzelfden middag op Trinidad. Ook daar geen rust. Doorgevlogen naar Porto-Rico. En hedenochtend alweer vertrokken van San Juan, richting Miami en New-York.”

Het blad vertelt nog:

„Enthousiast was ook de ontvangst en allerhartelijkst de fuif, die de Deutsche Vereeniging ter eere van de bemanning gaf.”

De commandant Hammer zond aan den Gouverneur een telegram van dankbetuiging.

De Nieuwe Stem meldt:

„De Do X bracht Dinsdag slechts 21 brieven mee en nam Woensdagmorgen voor 5 plaatsen 3124 brieven mee.

De hoeveelheid speciale frankeerzegels was 10.000 volle stellen en 30.000 stukken van de lage waarden. Hiervan is voor meer dan een waarde van f 16000 verkocht. De overblijvende zegels zullen worden vernietigd.”

Wij lezen in De West van 18 Aug.:

„Het blijft nog steeds moeilijk om nieuwe ondernemingen tot stand te brengen, daar het kapitaal zich terughoudt.

Bij zijn terugkeer uit Nederland deelde de gouverneur mede, dat volgens bericht van den heer C. L. Tomson, het kapitaal voor de oprichting van een vruchtencentrale verzekerd was. Thans vernemen wij, zegt het blad, dat de persoon, die bereid was het kapitaal daarvoor te verschaffen, zich heeft teruggetrokken.

Ook de N.V. W. L. Kann, die eenige keeren zoo goed als zeker was het kapitaal bijeen te kunnen brengen voor de oprichting van een zaagmolen voor possumhout in Suriname, schijnt daarin tot dusverre niet geslaagd te zijn, hoewel men steeds hoop heeft op een eindsucces.

Ten slotte is ook de heer Dubois, die vergunning had gevraagd om met een uitgebreide expeditie gedurende eenige maanden het achterland van Suriname per vliegtuig te verkennen en cinematografische opnamen te doen van Boschnegers, enz., er niet in geslaagd om den noodigen financieelen steun te vinden.”

Naar De West van 11 Aug. mededeelt, is de Surinaamsche koffieplantage „Berlijn” gesloten. Directeur en personeel zijn ontslagen, terwijl de arbeiders overgeplaatst worden naar de onderneming „Marienburg”.

Naar De West van 18 Aug. mededeelt bedraagt de jongste verscheping naar Curaçao vijftig ton aan goederen. Verscheept werden o.m. vijftig duizend sinaasappelen en verscheidene andere soorten vruchten en groenten, eieren, kippen, enz. Mais werd ditmaal niet verscheept, wel bij wijze van proef koorneel. Onder de verscheping was ook een partij gedroogde visch. Ook met kokosolie is een proef genomen, terwijl verder een partij pompoenen werd verscheept.

De West van 21 Augustus verplicht de post-

zegelverzamelaars door de volgende mededeeling:

Binnenkort zal worden overgegaan tot de uitgifte van nieuwe frankeerzegels met een waarde van 21 cent. Zegels van die waarde zijn tot dusver alleen in den vorm van een rooden opdruk „21” op de buiten gebruik gestelde zegels van 22½ cent verschenen, waarvan de voorraad evenwel eerlang zal zijn uitgeput.

De nieuwe zegels zullen worden aangemaakt naar het ontwerp van wijlen prof. Veth en in de kleur van de vervallen zegels van 22½ en 35 cent. De nog aanwezige zegels van 22½ en 35 cent zullen, zoolang de voorraad strekt, voorloopig nog aan de loketten voor verzamelaars verkrijgbaar blijven.

De Rijkseenheid van 9 Sept. wijdt een hartelijk woord aan de nagedachtenis van dr. Jenny Weyerman, die eenige dagen geleden plotseling in Suriname is overleden, en uit de vurige hoop, „dat de thans ontstane stagnatie niet tot afstel zal leiden en dat een kracht zal worden gevonden, die op de reeds gelegde hoeksteen zal weten door te bouwen”.

Curaçao

Wonderlijke journalistiek!

Eenige Nederlandsche bladen als het *Algemeen Handelsblad* en *De Telegraaf* hebben aan West-Indische couranten berichten ontleend over ontwerpen van wet op de nieuwe staatsinrichting van Curaçao en van Suriname, die bij de Staten-generaal zouden zijn ingediend. Het is tot die redacties blijkbaar niet doorgedrongen, dat zij dit dan toch eerder hadden moeten weten, vóór haar West-Indische collega's, en dat haar eigen kolommen tot nu toe die indiening niet gemeld hadden. Op hun beurt zijn de West-Indische kranten wat voorbarig geweest. Uit de *Amigoe* van 14 Augustus moeten wij afleiden, dat een vóórontwerp of een inderdaad definitief ontwerp aan den gouverneur gezonden is, en dat dit den leden van den Kolonialen raad ter inzage gegeven is. Wij kunnen echter verzekeren, dat tot nu toe deze ontwerpen — noch dat voor Suriname, noch dat voor Curaçao — bij de Staten-Generaal niet zijn ingediend. Heden, 10 September, waren zij ter Landsdrukkerij nog niet verkrijgbaar.

De nieuwe staatsinrichting.

Intusschen willen wij gaarne aan de *Amigoe* een en ander uit het ontwerp voor Curaçao ontleenen.

Koloniale Staten zullen er komen, bestaande uit 8 gekozen en 7 door den gouverneur benoemde leden. Naast een censuskiesrecht (voor inkomens, waarvan de laagste grens niet boven f 1000,— mag zijn en betaling aan directe belasting van een niet beneden f 20,— te bepalen bedrag) komt er een capaciteitskiesrecht. Het ligt in de bedoeling voor dit laatste een hoogere ontwikkeling te vorderen dan het gewoon lager onderwijs verschafft.

De overwinning van Fock zou men kunnen noemen, wat de memorie van toelichting in het volgende te lezen geeft:

„Het geldend art. 104 van het Regeeringsreglement vordert onder 1° vaststelling van de begroting bij wet, ingeval eene Rijksbijdrage noodig is tot aanvulling van eigen middelen. Het beroep op eene Rijksbijdrage is beslissend. Wordt eene andere tegemoetkoming verschaft, zooals voor Curaçao geschied is door het verleen van een, later te verrekenen, extra-crediet aan kasvoorschotten, dan behoeft de begroting, waarbij van die tegemoetkoming gebruik gemaakt is, niet door den Rijkswetgever te worden vastgesteld. Toch schijnt het regelmatig, dat ook in een dergelijk geval, waarin het gewest feitelijk niet door eigen middelen in de uitgaven van de begroting kan voorzien, de wetgever over die begroting beslist. Dit kan bereikt worden door te bepalen, dat elke begroting, die een tekort aanwijst, door den Nederlandschen wetgever moet worden vastgesteld, onafhankelijk van de wijze, waarop in dat tekort zal worden voorzien.”

Ten slotte vermelden wij het artikel 107 over de indeeling in bestuursressorten:

„De indeeling van Curaçao in bestuursressorten geschiedt bij landsverordening. Aan het hoofd van één of meer ressorten staat, onder zoodanigen ambtstitel als is of zal worden bepaald, een bestuurder, die in naam en overeenkomstig de bevelen van den gouverneur het bestuur uitoefent, met inachtneming van de

dienaangaande bij landsverordening gegeven voorschriften. Zijne instructie wordt door den gouverneur vastgesteld.”

Uit een andere bron vernemen wij, dat het in de bedoeling zou liggen, den procureur-generaal in het vervolg door den gouverneur in plaats van door de Kroon te doen benoemen en de tractementsregeling der rechterlijke macht voortaan bij Kon. besluit in plaats van bij wet te doen geschieden.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Uit het *Handelsblad* van 1831:

's-Gravenhage, 4 September. Zr. Ms. oorlogsbrik Sirene, gecommandeerd door luitenant Van der Hart, is volgens brief van Curaçao van den 1sten Julij, den 24sten Junij, in een zwaren orkaan, op het eiland Bonaire gestrand en weinige uren daarna verbrijzeld. De commanderende en verdere officieren en equipage, uitgezonderd een matroos, zijn gered, welke allen zich nog op Bonaire bevonden, om de geborgen armering en tuigaadje en hetgeen nog verder geborgen mogt worden naar Curaçao op te zenden.

Uit den Verren Vreemde

Wordt Syrië volkomen onafhankelijk?

't Laat zich aanzien dat Syrië, het Fransche Volkenbonds-mandaatgebied, spoedig na Irak ook de soevereine zelfstandigheid wil verkrijgen, welke aan het Engelsche mandaatland verzekerd is (zooals wij hier de vorige week hebben uiteen gezet). De geschiedenis van die twee landen in de periode waarin zij onder Volkenbondsmandaat bestuurd zijn, wijst overigens meer tegenstelling dan overeenstemming aan. Heeft Engeland voor Irak al heel gauw den regeeringsvorm gevonden, onder welke het oude Mesopotamië tot een Arabisch koninkrijk was te maken en hebben de stroomingen binnenslands zich daar vrij gemakkelijker met de van buiten ingevoerde dynastie verzoend, voor Syrië is eigenlijk nog niet uitgemaakt of het republiek, dan wel koninkrijk zal zijn en aan den mandaathouder is op duidelijke wijze voorgehouden dat hij met de gevoelens van de bevolking in ruime mate rekening heeft te houden.

Ook in de wijze waarop het prijsgeven van het mandaat, door den mandataris ten opzichte van den mandaatgevenden Volkenb., behandeld wordt bestaat groote tegenstelling. Engeland heeft deze reeds lang aan de orde gesteld en koning Feisoel beijverde zich om een ieder van de rijpheid van zijn land voor volslagen onafhankelijkheid te overtuigen, in volkomen harmonie met Londen. Frankrijk heeft lang twijfel laten bestaan of het zich uit Syrië wenschte terug te trekken, en zelfs toen, nu een maand geleden, het gerucht weer opdook dat Syrië zijn onafhankelijkheid zou verkrijgen en voor het lidmaatschap van den Volkenbond in aanmerking zou willen worden gebracht, meende de Fransche regeering nog een officieele tegenspraak te moeten uitvaardigen, waarop echter heel spoedig een nadere toelichting volgde, waardoor wij nu weten dat het gerucht toch wel reden van bestaan had en heeft.

Brengen wij in korte trekken de geschiedenis van het Fransche mandaat, zooals dit, in ongeveer 10 jaren, over Syrië en Libanon uitgeoefend is, in herinnering.

Heeft de toewijzing van menig mandaat-gebied in 1919 hoofdbrekers gekost, ten opzichte van Syrië behoefde geen aarzeling te bestaan; de vroegere relaties van Frankrijk met dit aan den Oosthoek van de Middellandsche zee gelegen voormalig Turksche gebied wezen Frankrijk als van zelf voor de voorgedij aan Frankrijk heeft zich toen van de ontvangen opdracht veel goeds voorgesteld, maar veel genoegen heeft het van zijn voorgedij toch niet beleefd. De bevolking zou misschien wel verheugd zijn geweest aan de Turksche overheersching onttrokken te worden, maar nu zij de Fransche suprematie hiervoor in de plaats zag treden, voelde zij, Mohamedaansch als zij is, dit niet als een winst. In Turkije heeft de energieke Moestapha Pacha de leiding van zaken in handen, deze gunde Frankrijk ook geen succes in het door Turkije verloren gebied; hij stookte en steunde, zoodat de nationalistische partij in Syrië zich sterker ging gevoelen, terwijl enkele stammen met zóoveel kracht tegen den Franschen invloed in verzet kwamen, dat een tijdlang een formeelen oorlog gevoerd is moeten worden.

Daar, in de Levant, stuitte eerst generaal Gouraud op dit verzet. Generaal Weygand bracht belangrijke verbetering in den toestand. Een politieke verwisse-

ling in de regeering te Parijs, had zijn vervanging door generaal Sarraïl ten gevolge. Het binnenland kwam weer in rep en roer, de Franschen werden bedreigd tot in Damascus en Beiroet. De senator Henry de Jouvenel, vredes-apostel in den Volkenbond, beproefde het toen met vredelievende besprekingen. Noch de nationalisten, noch de woelige stammen hadden daar ooren naar. Hij zag zich hierdoor genoodzaakt de militaire macht nog daadwerkelijker te laten optreden dan ooit te voren. In April 1926 kon, door de overwinning van Soeïda, het Fransche prestige weer in die mate hersteld geacht worden dat de Jouvenel weer aan zijn voorgenomen bestuurshervormingen mocht denken. Hij kon daarbij steunen op de in den buurstaat, eveneens Fransch mandaatgebied, Libanon opgedane ondervinding en bereikte resultaten.

In Libanon, waar geen heethoofden den toon aangaven, was in 1922 reeds een vertegenwoordigend Raad ingesteld, van 30 gekozenen. Bij algemeen kiesrecht werden kiesheeren aangewezen, welke dan de vertegenwoordigers kozen. De bevoegdheden van dit lichaam zijn nadien geleidelijk meer uitgebreid. Deze instelling werkt op zeer bevredigende wijze.

In 1923 was iets in deze richting beproefd voor Syrië, maar de nationalistische extremisten sloegen een zoodanigen toon aan dat de poging toen op niets uitliep. In 1926 besloot de Jouvenel de poging te hervatten. Hij stelde in Damascus een voorloopige nationale regeering in. Daarna volgde de bijeenroeping van een constituerende vergadering, die de omzetting van het mandaat in een verdrag zou behandelen. Syrië zou een nationaal leger krijgen en toelating tot den Volkenbond vragen.

Hierin kwam het begrip van het opheffen van het mandaat dus al tot uiting. De vergadering, die het grondwetsplan had uit te werken, verliep echter anders dan de Jouvenel, die intusschen naar Frankrijk was teruggekeerd en door Henry Ponsot was opgevolgd, had gewenscht. De verkiezingen, die in April 1928 plaats vonden, bezorgden aan de nationalistischen een groote overwinning. Deze deden de constituerende vergadering een ontwerp aannemen, dat met het bestaan van het Volkenbondsmandaat al maar dadelijk geen rekening hield en de onvoorwaardelijke soevereiniteit proclameerde. De verhoudingen werden zóó dat de Fransche hoge commissaris Ponsot den 5en Februari 1929 de constituaante sine die verdaagde. Hij nam echter goede notie van den tekst van het aangenomen ontwerp. Hij liet deze bestaan, doch voegde er aan toe, dat geen bepaling in afwijking mocht of kon zijn met de verplichtingen die Frankrijk t. a. z. van Syrië tegenover den V. B. op zich genomen heeft. Zoo uitgevaardigd en toegepast kon op dezen grondslag sedert Mei 1930 een parlement te Damascus samenkomen en wetgevendende arbeid verrichten, doch onder de contrôle van den Franschen commissaris. Deze toestand schijnt als overgangsvorm zonder veel verzet aanvaard te zijn.

Hiermede meenen wij te moeten volstaan voor het kort overzicht der feiten, die tot de bestaande verhoudingen hebben geleid, alleen brengen wij ook nog in herinnering, dat Italië meer dan eens heeft getoond zeer gaarne de taak van Frankrijk in Syrië te willen overnemen.

In het jaarverslag 1930, dat Frankrijk over Syrië en Libanon aan den V. B. uitbracht, werd opnieuw uitgedrukt dat de ontwikkeling der politiek voor deze landen gaat in de richting van *la disparition du mandat, dans un délai qui, désormais, ne saurait plus être éloigné, et qu'en conséquence, les traités à conclure avec les gouvernements de ces pays viseraient, non plus seulement l'exécution du mandat, mais son remplacement par un nouvel état de choses.*

't Is niet best te begrijpen waarom het Fransche Departement van Koloniën den 19en Augustus nog een ontkenning van het goede voornemen heeft gepubliceerd, te minder omdat in het rapport omtrent dien zelfden tijd uitgebracht door de mandaten-commissie van den V. B. over de Fransche politiek in Syrië en Libanon met instemming en blijde verwachting melding werd gemaakt van de goede voornemens. Zeer spoedig is dan ook een herroeping van de officieele ontkenning gevolgd, zooals wij boven reeds vermeldden.

Wij vernemen nu tevens dat de heer Ponsot sedert eenige maanden in drukke onderhandeling is met de regeering van Syrië. Frankrijk wil zich eenige voordeelen verzekeren, ter vergoeding van de offers, die het zich ten bate van Syrië heeft getroost. Bij dit alles wordt over Syrië gesproken als over „de jonge republiek”, maar herhaaldelijk is in andere uitlatingen ook de klank „koninkrijk” vernomen, en dan wordt een broeder van Feisoel, koning van Irak, als toekomstige vorst genoemd. Dit punt is geenszins zonder beteekenis, waar wij hier echter in 't bijzonder de ontwikkeling van een mandaatgebied tot een geheel onafhankelijk staat nagaan, is de vraag „republiek of koninkrijk?” van bijkomend belang.

Door het verloop dat de evolutie van Irak doormaakt (zie ons vorig artikel) zal Frankrijk weten welke eischen de V. B. stelt om een mandaat op te heffen, alsook om een onafhankelijk geworden staat als lid in den V. B. op te nemen.

Volgt Syrië Irak, dan zal dit geschiedkundig gebeurtenis genoteerd kunnen worden onder de belangrijke zaken, die de V. B. in den korten tijd van zijn bestaan, heeft weten te bereiken.

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H.B.S. enz.

4 jaar U.L.O. Opleiding Diploma A. en B. Vervolgklasse.

Opleiding Diploma Stenografie en Cursus in het koken.

De Directrice, M. A. G. STEFFELAAR.

5546

Nagekomen Berichten.

„Boeatan”.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. „Boeatan” op Donderdag 24 September ten 8 ure n.m. in Heulstraat 19, Den Haag.

Agenda:

1. Jaarverslag.
2. Financieel verslag.
3. Benoeming verificatie-commissie.
4. Verkiezing Raad van Beheer.
5. Rondvraag.

Alle belangstellenden in de Indische Kunstnijverheid zijn welkom.

RAAD VAN BEHEER VAN „BOEATAN”

Van onze Adverteerders.

Het Japonnenhuis.

Gaarne vestigen wij de aandacht onzer lezeressen op het „Japonnenhuis”, Obrechtstraat 532, tusschen Groot Hertoginnelaan en Stadhoudersplein.

Wij vonden in het „Japonnenhuis” eene groote collectie tweed-stoffen, waaruit men eene keuze kan doen. De japonnen vanaf f 7.50 worden naar iedere maat aangemeten zonder verhooging. Ook de modellen kan men zelf uitzoeken.

Fluweelen jasjes worden naar iedere maat aangehaakt voor f 6.50.

Ook zijden en bedrukt fluweelen japonnen, zoowel middag- als avondtoiletten worden naar maat en in elk gewenscht model vervaardigd vanaf f 20,—.

Er is keus voor den meest verwenden smaak, om welke reden wij u gerust een bezoek durven aanbevelen

MEVR. K.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeling Den Haag van „Oost en West”.

In het belang der administratie en ter vermindering van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Peningmeester der afdeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleén tot 12 uur).

VAN DE REDACTIE.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

- a. onderwijzer en onderwijzeres bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdkate;
- b. leeraar bij het technisch onderwijs, in het bezit van de akte Mg;
- c. predikant bij de Protestantsche Kerken.

Zij, die voor uitzending voor één dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeling B, Eerste Bureau.

Rectificatie.

Op pag. 435 van het vorig K. W. (10 Sept.) leest men een opschrift — vet —

„Wat onze gezant in Brazilië over Surinaamsch fruit zegt”;

dit moet zijn:

„Wat onze gezant in Brazilië over den export van Sinaasappelen mededeelt”.

Nieuwkoopse Smedenpatroons ter Jaarbeurs.

Door het gemeentebestuur van Nieuwkoop wordt bijzondere aandacht geschonken aan de ijzerindustrie, die aldaar jaren een belangrijke plaats innam en voor velen een bestaansbron is, maar de laatste jaren — ook al door de economische tijdsomstandigheden — een achteruitgang te aanschouwen gaf.

Door het gemeentebestuur aldaar werden de smedenpatroons in de gelegenheid gesteld om de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht te bezoeken. Een 54-tal smedenpatroons nam onder leiding van de wethouders de heeren Den Hartog en Augustinus aan de excursie deel. Ook de gemeente-secretaris, de heer Groenendijk, was bij het bezoek tegenwoordig.

De heeren werden ter Jaarbeurs ontvangen — de heer Graadt van Roggen hield een korte inleiding — en rondgeleid. Voor velen zal deze dag ook een leerrijke dag geweest zijn.

Ingezonden

Gebruikte Indische kleding voor Armenzorg in Indië.

Toen ik, een paar jaar geleden, een beroep deed op de oud-Indischgasten in Nederland om hun gebruikte Indische kleding te willen afstaan voor Indisch Bronbeek en door Uw spontane hulp in de gelegenheid werd gesteld om bijna 2000 pakeans naar Indië te zenden en alzoo mijn hoogste verwachtingen overtroffen zag, dacht ik niet dat ik nogmaals een beroep op U zou moeten doen, ditmaal voor „Armenzorg”.

Het zal U niet onbekend zijn dat onder de huidige omstandigheden onder vele landgenooten in Indië armoede wordt geleden, zoodanig dat het Indo Europeesch Verbond (I. E. V.) te Batavia „Armenzorg” heeft opgericht. Is het voor velen reeds moeilijk om in hun dagelijksche levensbehoeften te voorzien, de kleding blijft steeds een voortdurende zorg, terwijl ik vermoed dat velen van U nog in het bezit zijn van gebruikte kleding, die op een goede bestemming wacht, omdat het te voorzien is dat ze niet meer door U gebruikt zal worden en U toch geen lust hebt om ze voor een appel en ei te verkoopen.

Nu heeft men mij het verzoek gedaan om voor Armenzorg alles wat in een Indisch gezin gebruikt kan worden, in te zamelen, wat ik gaarne doe. Als U mij nu even spontaan wilt helpen als de vorige maal, en allicht zijn er onder Uwe kennissen die nog ongebruikt goed op zolder hebben staan, dan kan hiermede menigeen geholpen worden, want geloof me, de nood is bij velen dringend. Het I. E. V. zal voor oordeelkundige verdeling zorg dragen.

Schrijft U mij een briefkaart, Orchideestraat 28, of wil de dienstverrichting Voorwaarts opbellen, Cantaloupenburg, telef. No. 116684, dan komt alles vlug in orde en als U het wilt zenden, vrachtgoed is het goedkoopst.

In de omgeving van Nijmegen kunt U zich in verbinding stellen met den heer A. van Bostel, Oude Varkensmarkt 41, die zich bereid heeft verklaard mij daar met de inzameling te willen helpen.

Bij voorbaat dank,

E. M. HARSVELDT,

Lid van O. en W.

Den Haag, Orchideestraat 28.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer H. J. Wolff; en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Secretaris der aldaar gevestigde Afdeling.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

E. A. M. Truijens, hoofdonderw. o.l.o., Nieuw Namen (Clinge) Z.; F. P. Ch. Kettenis, hoofdonderw. o.l.o., Groenestraat 292, Nijmegen; ir. S. H. Justessen, landb.kundige b.h. Alg. Proefstation voor den landbouw, Lawicksche allee, 2-D; Wageningen. A. L. Hageraats, hoofdonderw. o.l.o., Doelenstraat 1, Almelo; W. P. D. Penders, hoofdonderw. o.l.o., Charles Ruysstraat 8, Roermond.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

J. A. Zonneville, contr. 2e kl. b.d. P.T.T., van Weede van Dijkveldstr. 37, Den Haag; W. C. Priem, opz. drukkerij, Arnheimscheweg 33, Amersfoort; L. Authier, werktuigk. b.d. S.S. en Tr., Ohmstraat 124, Den Haag; J. K. J. S. Apell, hoofdonderw. b.h. O.W.L.O., Rozenpraelstraat 69, Haarlem; M. E. Akkersdijk, ing. 2e kl. b.d. dienst v.d. Mijnbouw, L. v. Meerdervoort 197, Den Haag; J. M. v. d. Hoeven, havenmeester 3e kl., Weimarstr. 348, Den Haag; J. L. Oudraad, pl.v. insp. b.h. Inl. Onderw., Adr. Pauwstr. 55, Den Haag; mej. V. F. H. E.

AUTOREIZEN

1-8 October **Parijs** (Koloniaal Tentoonstelling en auto-show), 8 dagen (4 volle dagen te Parijs) f 115.—. 10-13 October **Bergische Land** 4 dagen f 50.—. 30 October **Wijnogstfeesten Duitsland** 6 dagen f 90.—. Zuid-Frankrijk, Schwarzwald enz. 5243

Autocar met afzonderlijke clubfauteuils

VRAAGT PROGRAMMA

AUTO-REISBUREAU

RIVIERVISCHMARKT 4 - DEN HAAG - TELEF. 110779

Dansinstituut v.d. Zanden

SCHIEDAMSCHESINGEL 103B-105B - ROTTERDAM

TELEFOON 51565

5591

Een der goede adressen voor Indische verlofgangers.

CORRECT DANSEN ?

5174

PRIVÉLES BIJ DANSINSTITUUT H. J. TIMMER ARCHIMEDESSTR. 64 Tel. 337007, DEN HAAG
(voorheen gevestigd Koningin Emmakade 133)

's-Gravenhaagsche Zwem- en Badinrichting

Mauritskade — Telef. 113030

Twee afzonderlijke zwembassins voor dames en heeren den geheelen dag goepend. — Russische-, Turksche-, Electr. Licht-, Electr. Kuip-, Douche en Geneeskundige Baden.

— Tarief gratis op aanvraag — 5107

Gen bezit voor uw leven!

MARTEN DAMSTRA
KAPTELSTR. 46 UTRECHT (MID)
levert zeer billyk Franse,
zwarte, massief gouden

ZEGEL RINGEN
met pracht-steen en met scharpe
WAPEN- of MONOGRAM GRAVURE

Ovale of vierkante steen. Bij order
vingeromtrek opgeven. Wapens
beraadisch-juist. Referenties in N.D.
5194

N.V. Haagsche Boazbank

Molenstraat 45 & Telefoon 115903
Den Haag

Rente Spaarkas 3 1/2 %
Rente Deposito's 2 1/2 tot 4 1/2 %
Rente in Rekening-courant 2 1/2 %

Aan- en Verkoop- van Effecten
Verzilvering van Coupons
SAFE-INRICHTING

De Directie: Mr. J. A. DE WILDE
M. A. POTTER

5439

Brouwer, adj.-insp. v.h. onderw. in de huish. vakken, Kerkstr. 2, Soest; A. J. Louët Feisser, wnd. 1e off. b.d. Gouv. Mar., p.a. Ned. Ind. Escompto Mij., Den Haag; C. A. Landheer, schoolhoofd b.h. O. W. L. O., Bloemendaalscheweg 119, Bloemendaal; C. D. L. Janssen, machinist 1e kl. b.h. 's Lands Baggerbedrijf, van Hasseltlaan 52, Apeldoorn; G. A. Smit, hoofdagent v. pol., 2e kl., Oltmanstr. 33, Den Haag; M. Hout, hoofdcontr. b.d. P.T.T., Copernicusstr. 111, Den Haag; J. J. H. v. Rijn, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Graaf Florisstr. 108, Rotterdam; D. W. J. Schwab, alg. ontv. 3e kl., Baronielaan 265, Breda; H. G. Bokhorst, bosch-architect 1e kl. b.h. Boschwezen, Leuvenumscheweg Ermelo; J. H. Bekker, 2e werktuigk. b.d. Gouv. Mar., Westersingel 20, Rotterdam; J. F. Duncker, loods 1e kl., Singel 112, den Helder; dr. W. Trefers, Gouv. veearts, p.a. W. Voorthuysen, Alkmaar; F. Böck, ambt. 3e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerr. en Acc., p.a. Amsterdamsche Bank, Den Haag; H. Doeve, landrechter te Loemadjang, Paulus Potterlaan 11, Bilthoven; mej. J. H. W. Supit, vio-onderw. te Tondano, p.a. v. Weede v. Dijkveldtstr. 37, Den Haag; P. A. L. Eggermond, mulo-onderw. b.d. 2e O.M.S., te Soerabaja, Kwartellaan 33, Den Haag; C. E. Maier, ass.-res. van Langkat, v. Weede v. Dijkveldtstr. 21, Den Haag; H. Sluymmer, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Beneden Molendijk, Oud-Beijerland; J. Ferdinandus, tijd. wd. comm. ter contr. b.d. S.S. en Tr., v. Diemenstr. 160, Den Haag; C. A. v. d. Steen, werkt. electr. techn. ambt. b.d. dienst v.d. Mijnbouw, Botaniestr. 16, Delft; L. G. Dormaar, contr. 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, p.a. mevr. Maarleveld, Merwedekade 173-bis, Utrecht; S. Romkema, hoofdagent 1e kl. b.d. Alg. Pol. i.d. res. Batavia, Hooglaarderweg 197, Hilversum; A. Stegehuis, pakhuis- tevens betaalmeester 2e kl., b.d. Bangkatinwinning, p.a. C. Herrewijn, Kanaalstraat 161, Leiden; J. van Oosten, leeraar b.d. H.B.S. en A.M.S. te Malang, Regentesselaan 263, Den Haag; mej. J. C. Olivier, onderwijzeres b.h. O.W.L.O., p.a. fam. Oostwald, Friso-laan 21, Apeldoorn; G. de Vries, tijd. wnd. insp. b.d. P.T.T.-dienst, Mauritskade 75, Den Haag; H. A. Hansen, opperhoutvester bij den dienst van het Boschwezen, Obrechtstraat 487, Den Haag; H. M. M. Mennes, contr. 1e kl., b.h. B.B., Sweelinkstr. 103, Den Haag; J. J. van Mens, mijnbouw. opz. 1e kl. b.d. dienst v.d. Mijnbouw, Beukstr. 46, Den Haag; mej. L. Croes, onderw. O.W.L.O., tot 1 Oct., Olijfstraat 60, daarna: Sweelinkplein 80, Den Haag; J. W. Kouwe, dir. der Normalschool voor Inl. hulponderw. p.a. v. Weede v. Dijkveldtstr. 37, Den Haag.

Met Pensioen.

H. Betist, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Regentesselaan 20, Oegstgeest; H. J. J. van Betten wnd. dir. openb. Muloschool te Madioen, Anna van Saxenstraat 12, Den Haag; mej. M. R. E. van Es, onderw. 1e kl. a.d. 2e O. M. S. te Semarang, v. Calcarlaan 9, Wassenaar; A. de Graaf, mulo-onderw. 1e O. M. S., te Soerabaja, Dr. Cuyper-

Mutatiestaat van 9 tot 16 September '31

Nieuwe Leden:

K. F. E. Gerth van Wijk, Oud-Luitenant-Generaal N.I.L., Den Haag, Dunklerstraat 45.
M. W. Eddy Leal, Journalist, Den Haag, Thomsonlaan 229.
Mevrouw de Weduwe C. J. Blauw—van Esveld, Hilversum, Bosboom Toussaintlaan 15.
Mevrouw de Weduwe C. Smith, Den Haag, Frederik Hendriklaan 290.

Afschrijvingen:

Ir. J. D. Ferman, Den Haag, Statenlaan 93.

Voorgesteld door:

Mevr. G. T. J. van Aalst—Koopman, te Den Haag.
Eigen aanmelding.
den heer E. Mantingh te Hilversum.
Secretaris Afd. Den Haag.

Adresveranderingen:

C. Adriaanse, van: Amsterdam, Lomanstraat 102b, naar: Den Haag, Benoordenhoutsche weg 21. f 5.
E. J. L. Vanier, Hoofdonderwijzer O.L., Amsterdam, van: Marnixstraat 346, naar: Van Tuyl van Se-rooskerkweg 21.
A. H. M. X. Trousselot, van: Haarlem, Zijlweg 133, naar: Overveen, Julianalaan 54.
Ir. W. Zwaan, Leeraar Lyceum te Haarlem, thans: Wilhelminastraat 65.
Prof. Dr. P. S. van Ronkel, Leiden, Zoeterwoudsche Singel, van: 44, naar 41.
J. D. Reiman, Amersfoort, van: Prinses Marielaan 2, naar: Prins Frederiklaan 5.
J. Snoey, Gep. onderwijzer N.I., van: Luzern, naar: Ouderkerk a.d. Amstel B 23.
F. G. Putman Cramer, Resident, van: Nice, naar: Scheveningen, Badhuisweg 89. f 5.—.

P. A. L. Eggermont, Mulo-onderwijzer m.v., Den Haag, van Abeelstr. 35, naar: Kwartellaan 33.
A. H. A. G. Hellendoorn, Den Haag, van: Dunklerstraat 13, naar: van Bleiswijkstraat 49.
Mejuffrouw A. P. M. Hamerster, onderwijzeres, van: Fort-de-Kock, naar: Den Haag, p.a. Ned. Handel Mij. f 5.—.
J. J. Ph. Koppenol, Assi-Resident, m.v., Den Haag, van: Hotel Central, naar: van Boetzelaerlaan 58.
H. J. Schmidt, thans: Thesaurier v.d. Prins der Nederlanden, van Scheveningen, Seinpostduin 29, naar: Den Haag, ten Hovestraat 15.
Dr. H. Jakobs, Gouvern. Arts 1ste klasse, thans te Soerabaja, Mawarstraat 37.
Mejuffrouw J. S. E. Velden, Onderwijzeres, thans te Batavia-Centrum, Salemba 10.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank, Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beuze van Amsterdam.

	7 Sept.	14 Sept.
	1931	
Aandeelen Koloniale Bank	78	72 1/2
„ Ned. Ind. Handelsbank	79 1/2	76 1/2
Cert. aand. Ned. Handel Mij.	100	94 3/4
Aandeelen Alg. Exploratie Mij.	50 1/2	49
„ Kon. Petroleum Mij.	156	143 1/4
„ Rubber Cult. Mij. A'dam.	55	50 1/2
„ Ned. Ind. Suiker Unie	91	93 1/2
„ Ned. Scheepvaart Unie	81	81 3/4
„ Handelsverg. A'dam	232 1/2	212 1/2
„ Deli Batavia Mij.	136 1/2	140
„ Deli Maatschappij	176 1/2	165
„ Senembah Mij.	201	185
„ Deli Spoor	91 1/2	90
„ Ned. Ind. Spoorweg Mij.	107 3/4	98
„ Philips Gloeil. (nieuwe)	67 3/4	67
Cert. aand. Margarine Unie	123	123 3/4
Wisselkoersen	Verkoop	
Londen	12.04 9/16	
New York Cable	2.47 7/8	
Berlijn	58.20	
Parijs	9.71 3/4	
Brussel (Belga)	34.48	
Zurich	48.35	
Weenen	34.85	

Namen en adressen der Afdelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Nassauplein 11a, Groningen.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.
H. J. Wolff, Paramaribo.